МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

ҲУРРИЯТ

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 15 - 21 сентябрь | 37 (139)-сон

БОТКЕНТ ВОҚЕАЛАРИ ОРТИДА КИМ БОР?

Қирғизистондан келаётган хабарлар Боткент туманида вазият ҳамон кескин бўлиб турганлигини кўрсатмоқда. Террорчилар юзма-юз тўқнашувдан қочиб, тунги ҳамлалар қилиш, йўлларни миналаштириш, оддий фуқароларни гаровга олиш билан шуғулланмоқдалар. Қирғизистон ҳарбийлари дастлабки кунлардаги саросималикни бартараф этиб, чегараларни мустаҳкамлашга киришдилар. Ҳозирги пайтда террорчиларнинг Тожикистонга чекиниш йўлларига ҳукумат қўшинлари қўйилди, уларнинг озиқ-овқат ва ёрдам олиш йўлларини кесиб қўйишга ҳаракат қилинмоқда. Сўнгги маълумотларга қараганда, босқинчилар Чўн-Олой туманидан тамомила қувилган. Япон геологлари ва қирғиз генерали А.Шамкеевни гаровда ушлаб турган тўда Боткент туманида, Абрамов музлигидаги метеостанция яқинида қароргоҳ қурган. Гаровга олинганларнинг ҳаётини хавф остига қўймаслик учун ҳозирча кескин ҳарбий ҳужумлар қилинмаяпти.

Ўш шаҳрида Қирғизистон, Ўзбекистон, Россия ва Қозоғистон ҳарбий мутахассисларидан иборат бирлашган штаб фаолият олиб бормоқда. Бу ерда диний экстремистларни тамомила тор-мор этиш режалари ишлаб чиқилмоқда.

Қирғизистон ҳукумати гаровга олинганларни қайтариб олиш учун оқсоқоллар, жамоатчилик вакиллари ёрдамида террорчилар билан музокара олиб боришга интилмоқда. Аммо бу масалада ҳозирча ҳеч қандай ижобий натижага эришилгани йўқ. Айни пайтда, Қирғизистон Республикаси Хавфсизлик Кенгаши котиби Б.Жонузоқовнинг таъкидлашича, Қирғизистон ҳукумати принципиал масалаларда террорчилар билан ҳеч қачон музокара столига ўтирмайди ва ўз ҳудудидан қўшни давлатларга ҳужум уюштириш учун қароргоҳ сифатида фойдаланилишига йўл қўймайди.

Табиийки, ҳақли савол туғилади. Ҳўш, террорчилар нима истайдилар? Наҳотки, улар 500 ёки 1000 киши билан бутун бир давлатни, конституцион тузумни ағдариш мумкин деб ўйласалар?

Ҳамма гап шунда. Террорчилар ортида Ўрта Осиё республикаларининг маърифий, демократик давлат қуриш йўлидаги ютуқларини кўролмаётган, бу ерда янги кескинлик ўчоғи вужудга келтиришга уринаётган кучлар бор. Улар учун муҳими сувни лойқалатиш, балки бу лойқа сувда бирор "ўлжа" қўлга тушиб қолар деб хомтама бўладилар. Турмуш қийинчиликларидан тушкунликка тушган, фикри саёз, чаласавод ёшларни йўлдан оздирадилар. Уларнинг миясига "халифалик", "ислом давлати" каби сохта тушунчаларни сингдириб, ўзига хос "манқурт"га айлантирадилар.

Бугун Қирғизистонда ўз миллатдошларига қарши қўл кўтарган террорчилар ана шундай манқуртлар эмасми? Бир ярим асрлик асоратдан қутилган Ўрта Осиё халқларининг мустақиллик йилларида эришган муваффақиятларини, турли соҳаларда, жумладан, иқтисодиётда рўй бераётган ўзгаришларни пайқамаслик, диний эркинликларни, 8 йил ичида қурилган масжид ва диний олийгоҳларни кўрмаслик учун кўр бўлиш керак. Йўқ, уларга "халифалик" керак эмиш. Ўрта аср тартиблари жорий этилса, олам гулистон бўлар эмиш. Бу хомхаёл эканлиги, ўзлари эса хориждаги ҳомийларининг қўлида қўғирчоқ эканликларини англаб етмайдилар. Эҳтимол, англаб етганларида балки кеч бўлар.

Кейинги пайтда хориж матбуотида босилаётган айрим хабарларда диний экстремистларнинг моддий таъминотчилари ҳақида ҳам баъзи маълумотлар берилмоқда. "РАТА-ТАСС" ахборот агентлигининг Токиодан хабар беришича, Япониянинг "Майнити" газетаси Доғистон ва Қирғизистондаги террорчилар асли саудиялик, ҳозирги пайтда Афғонистонда яшаётган миллиардер, АҚШ томонидан 1-даражали террорчи деб эълон қилинган Усама бин Лодин томонидан маблағ билан таъминланаётганлиги ҳақида мақола эълон қилинган. Унда таъкидланишича, террорчилар Афғонистоннинг Жалолобод ва Қандаҳор шаҳарлари яқинидаги махсус лагерларда ҳарбий тайёргарликдан ўтишган. Бошқа бир манбага кўра, бин Лодин "Шайх Абулҳусейн" ва "Шайх Абдулвалид" лақаблари билан танилган махсус вакили Абу Жундални амалий ёрдам кўрсатиш учун жанговар ҳаракатлар бўлаётган минтақага жўнатган. Бундан ташқари террорчиларнинг Ўш вилоятидаги ҳаракатларини бин Лодиннинг ҳамтовоқларидан бири, Иорданиянинг собиқ фуқароси Абу Сухайб Ал-Ансорий мувофиқлаштириб турганлиги қайд этилган.

Террорчилар ортида бошқа кучлар ҳам бўлиши мумкин. Оммавий ахборот воситалари уларни Бирлашган тожик мухолифати қўллаб-қувватлаб турганлиги ҳақида ҳақида ҳам далиллар келтирмоқда. Тожикистоннинг Тавилдара, Гарм, Тожикобод, Обигарм, Жирғатол туманлари ҳудудида диний экстремистларнинг қароргоҳлари бор. Улар тожик мухолифатидан ҳар томонлама ёрдам олмоқдалар. Жумладан, Қирғизистон ҳудудидаги тўқнашувларда яраланган террорчилар Тожикистоннинг Жирғатол туманига олиб кетилаётганлиги ҳақида маълумотлар бор.

Қирғизистон Президенти Асқар Акаев яқинда Россия жамоатчилик телевидениесининг биринчи каналига берган интервьюсида босқинчиларга қарши муросасиз кураш олиб борилаётганлиги, бунда қўшни республикалар, жумладан, Ўзбекистон билан ҳамкорлик яхши самара бераётганлигини таъкидлади. Айни пайтда, Қирғизистон ҳукумати номига турли мамлакатлардан бирдамлик ҳақидаги мактублар, қочкинларга моддий ёрдамлар келиб турибди. Масалан, Туркия ва Ҳиндистон Ташқи ишлар вазирликлари мактубида иккала мамлакат халқи ҳам терроризмдан кўп озор чекканлиги айтилиб, бу хавфга қарши баҳамжиҳат курашиш зарурлиги таъкидланган.

Мамлакатимиз раҳбарияти топшириғига кўра, Ўзбекистон қуролли кучлари жанговар ҳолатга келтирилди. Қирғизистон - Ўзбекистон чегарасидаги қўшинларимиз томонидан террорчилар ўтиши мумкин бўлган тоғ йўллари назорат остига олинди. Икки мамлакат ҳарбий кучлари томонидан ҳалқага олинган босқинчи тўда қопқонга тушган сичқондек ўзини ҳар томонга урмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" китобида таъкидлаганидек, диний экстремизм давримизда тинчлик ва осойишталикка таҳдид солаётган жиддий хатарлардан бири бўлиб қолмоқда. Бу балони даф этиш, фуқароларимизнинг осойишталигини таъминлашнинг муҳим шарти ҳушёрликни қўлдан бермаслик, ёш авлодни ёт таъсирлардан асраш, фуқароларимиз ўртасида тотувлик, ҳамжиҳатлик ва жипсликни мустаҳкамлашдан иборатдир.

Насриддин МУҲАММАДИЕВ,
сиёсий шарҳловчи

ШАРҲЛОВЧИ МИНБАРИ

ЖАҲОЛАТ — ОЖИЗЛИК БЕЛГИСИ

Бундан йигирма йилча аввал, бир шоир набирасига атаб шеър ёзган ва "сен улғайганингда замон янада гўзал, ҳаёт янада завқли бўлади, тарих китобингда жанг суратини кўриб "наҳот одам одамга қарата ўқ узган бўлса..." дея ҳайратга тушасан..." деган эди.

Бу, албатта, шоирнинг, адабиётнинг эзгу мақсади. Дунё дунё бўлибдики, одамзот қурол-яроғсиз, жанггу жадалсиз тинч-осуда ҳаёт кечиришни орзу қилади. Аммо ўқ овозлари ер юзида бир дақиқа бўлса-да тинмайди. Узоққа бормай, кейинги юз йилликни олайлик. Шу қисқа давр ичида одамзот бошига не кулфатлар келиб тушмади, дейсиз. Неча юз миллион кишининг ёстиғини қуритган иккита жаҳон уруши шу асрда юз берди.

Не-не қирғин-баротлар, хунрезликлар, портлатишлар, ёндириб юборишлар, гаровга олишлар, бутун бошли миллат ва элатларнинг қувғинга учраши, маънавий ҳибсланиши, тили, тарихи ва маданиятидан айро тушиши шу асрда юз берди. Бунга яна қанча-дан-қанча қатағонлар, қонли ўримларни қўшинг. Миллат ва мамлакат шаънига қилинган "салб юришлари"ни эсланг. Буларнинг ҳаммаси тараққиётнинг юксак чўққиси ҳисобланган XX асрда юз берди ва бугун ҳам қай маънодадир давом этмоқда.

Нега шундай бўлмоқда, деган савол туғилади. Бунга қандай жавоб қайтариш керак, ким жавоб қайтариши керак? Жуда қизиқ ҳолат. Ахир, тангликни юзага келтираётган ҳам, шу тангликдан азият чекаётган ҳам, аслида, бир киши - Инсон. Унинг ўзи ажал қуролларини, оммавий қирғин воситаларини ўйлаб топди ва биринчи бўлиб бундан ўзининг уйи ёнди, жигарбандидан айрилди, қочоққа айланди. Бир вақтлар, Даманск оролида қонли тўқнашув чиққанида, ўша жойда ҳарбий хизмат муддатини ўтаётган ўғлидан айрилиб қолган ота матбуотда ёзган эди: "Ё алҳазар, биз тинчлик бўлсин, тинч-тотув яшайлик, дея курашиб ётибмиз. Бутун дунёда тинчликни сақлаш ишига ҳисса қўшиб ётибмиз. Мен ҳарбий заводда ишлайман, тинчлик манфаатлари йўлида смена топшириқларини икки-уч ҳисса қилиб бажараман. Аммо, Даманскда ўғлим ҳалок бўлди. Наҳотки, унинг кўксига режадан ташқари ишлаб чиққан ўқим қадалган бўлса..."

Собиқ империя одамлар шуурига "тинчликка қурол-яроғларни такомиллаштириш, уларни кўпайтириш йўли билан эришиш мумкин" деган қабиҳ бир ақидани сингдирар эди. "Тинчлик қуролинг зўр бўлса, ҳаётинг осуда ўтади" деган сафсата шиор жуда кўп жойларга ошкора илиб қўйиларди. Ҳаёт бу гапларнинг ғирт масхарабозлик эканлигини кўрсатди. Қуролга қарши қурол билан, зулмга қарши зулм билан курашиб бўлмас экан. Жаҳолатнинг йўлини маърифатгина тўса олар экан.

Оддий қилиб айтадиган бўлсак, агар сиз бирор бир тақчилликка қарши курашмоқчи бўлсангиз, ишни шу товар турини кўпайтиришдан бошланг. Бозорда бирон маҳсулотнинг баҳоси ошиб кетса деҳқондан ёки сотувчидан хафа бўлманг, уларга қарши курашманг, аксинча, шу маҳсулотнинг бозорда кўпайишини таъминланг. Қурол-яроққа келадиган бўлсак, бу офатни йўқ қилишнинг энг осон йўли - қурол эҳтиёжини аста-секин камайтириш ва охир-оқибат тамомила йўқотишдир. Эҳтиёж бўлмаса ҳеч ким кераксиз нарсани уйида сақламайди, фалон пулга сотиб олмайди.

Лекин, қурол эҳтиёжини пасайтириш биз ўйлаганчалик жўн ёки осонгина ҳал қилса бўладиган муаммо эмас-да! Айтингчи, бугун қурол нима - фақат отиш, ўлдириш воситасими? Йўқ, шугина эмас. Бир вақтлар собиқ иттифоқда йилига қанча қурол ишлаб чиқилгани, можароли ўчоқларга қанча қурол сотилгани ва бундан қанча соф фойда олингани эслайсизми? Қурол-яроғ кўргазмалари, қирғин воситаларининг намойишлари бугун ҳам давом этаётганидан хабарингиз борми?

Вьетнамда узоқ йиллар давом этган урушдан, Эрон — Ироқ ўртасидаги биродаркушлик жангларидан кимлар қанча манфаат кўрганини тасаввур этасизми? Бугун энди Европа, балки бутун дунё, "совуқ уруш" ҳолатидан чиққач, қурол эҳтиёжининг пасайишидан кимлардир хавотирга тушаётганини фаҳмлайсизми? Кимларгадир янги Вьетнам, янги биродаркушлик қирғинлари зарур бўлиб қолди ва бу зарурат бундан роса йигирма йил аввал Афғонистон танглигини келтириб чиқарди. Айтиш мумкинки, қурол эҳтиёжини маълум меъёрларда сақлаб қолиш ниятида йирик халқаро жанггоҳ деб Афғонистонни танладилар. Ўша машъум 1979 йили афғон ерида туғилган чақалоқ бугун йигирма ёшга тўлди. У ўқ овозлари остида кўзини очди, ёнғин ва бомба портлашлари овозидан чўчиб ингалади, шу ҳолатда тили чиқди, дунёни таниди, дунёқараши шаклланди.

Бугунга келиб жуда кўплар учун қурол - ягона тирикчилик манбаи бўлиб қолди. Ҳарбий - саноат комплекси корчалонлари учун эса бойиш, бойлик орттириш, ёвуз мақсадларга эришишнинг мўмай имкониятига айланди. Қуролнинг ўзи хавфли эмас, унинг бугунги мана бундай вазифаси ташвишли.

Икки киши баҳслашиб қолса, аввалига улар бир-бирларига ўзларининг ҳақ эканликларини тушунтиришга ҳаракат қиладилар, эҳтирослар жўшиб кетса, айтайлик, озроқ бақириб-чақиришади. Ундан кейин, борингки, бир-бирларига қўлларини бигиз қиладилар. Ҳақ томон ўзини босишга ҳаракат қилса, ноҳақ томон муштини ишга солади, бошқа йўл қолмаганлиги учун ҳам шундай қилади. Бу унинг ноҳақлигидан, ожизлигидан далолат. Ожизлар, ношудлар, омадсизлар, жиноячи каззоблар охир-оқибат муштга, таёққа, қуролга зўр берадилар. Улар бу йўлнинг охири йўқлигини, мушт билан ҳам, қурол билан ҳам ҳеч нимага эришиб бўлмаслигини, аслида, фаҳмлайдилар, аммо барибир ўзларининг жирканч мақсадларидан қайтмайдилар.

Кичкина, бунинг устига нимжону касалманд бола, бордию ёнида катта акаси "қани ур, мен борман" деб турмаса, ўзидан бўйдор болага қўл кўтармайди ёки Криловнинг лайчасидай филга дўқ урмайди. Ҳамма гап содда ёшларни йўлдан адаштирган, катта ҳавойи ваъдалар бериб қўйинларини пуч ёнғоққа тўлдирган ўша "ака"ларда. Уларга барибир - ота-онасини, Ватанини ташлаб кетган, ўз миллатига қарши қўл кўтарган, жинояти очилиб, пана-панада писиб юрганлар бўлса бўлди, миллатидан, ирқидан қатъий назар, паноҳларига олаверадилар, мана қурол, от, ўлдир, фақат шу йўлгина сени қаҳрамонга айлантиради, дея бошини айлантирадилар. Вақти-соати келиб, сичқоннинг ини минг танга бўлиб қолганида эса, бор энди, кунларингни кўр, дея ора йўлда ташлаб кетадилар. Адашганларнинг, ёлғон ваъдаларга ишонганларнинг, ўз юрти юзига оёқ босганларнинг фожиаси шунда.

Тожикистон орқали Қирғизистоннинг жанубий ҳудудларига бостириб кириб, эл-юртнинг, тинч аҳолининг оромини бузган, минтақада барқарорлик илдизларига болта уришга ҳаракат қилаётган кимсалар асосан ашаддий жиноятчилар, тузини еб, тузлиғига тупурган ношукрлардир. Аммо, тахмин этиш мумкинки, улар орасида ўша жиноятчи унсурлар зўрлик билан ушлаб турган, бу йўлга адашиб кириб қолганлар ҳам бўлиши мумкин.

Жиноятларнинг қилмишлари бутун минтақа халқларининг қаҳр-ғазабини қўзғамоқда. Боткент тоғларидан туриб айюҳаннос солаётганлари, ортиқча чиранаётганлари улар учун ҳеч қандай нажот йўлининг йўқлигини билдиради. Тоғлар, чўққилар жиноятчиларга асло макон бўла олмайди.

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

ТОШКЕНТДА ТЕННИС БАЙРАМИ

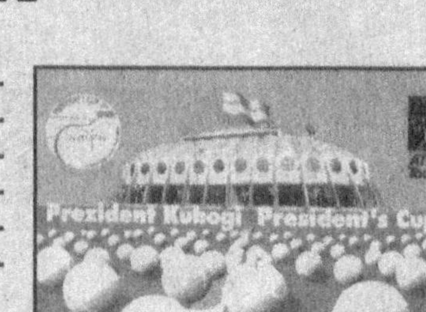

"Ўзбекистонда теннисининг бундай шуҳрат қозонишига 1994 йили биринчи бор ўтказилган "Президент кубоги" пойдевор вазифасини ўтади, десам хато қилмайман", деди Президент Ислом Каримов 13 сентябрь куни "Юнусобод спорт мажмуида бўлиб ўтган нуфузли мусобақанинг очилиши маросимида.

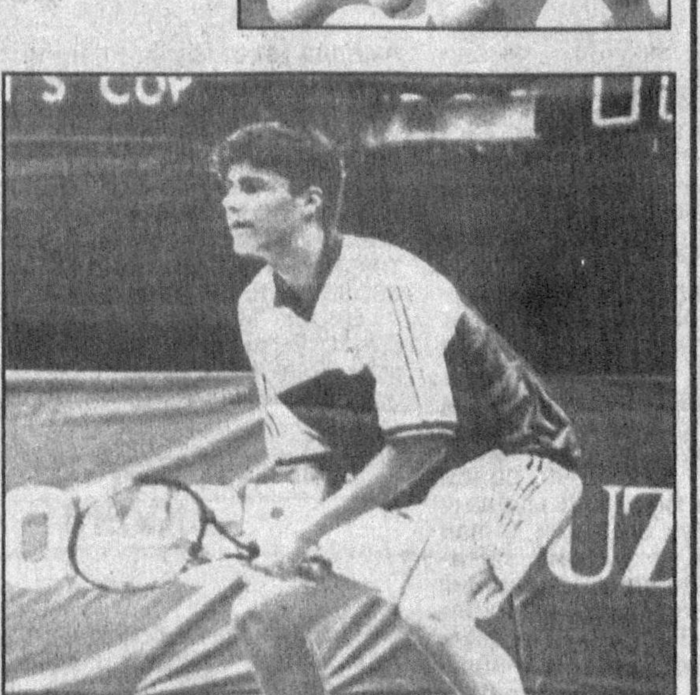

Дарҳақиқат, миллионлаб теннис мухлисларининг диққат эътиборини жалб қилиб келаётган ушбу нуфузли халқаро мусобақа бугунга келиб Ўзбекистонда, ўзбек халқ орасида ҳақиқий спорт байрамига айланиб улгурди. Камина журналист сифатида очилиш маросимидан олдинги матбуот конференциясидаёқ шуни англадимки, Ўзбекистонга теннисининг кириб келганига кўп бўлмаган эсада, одамларнинг бу спорт турига қизиқиши, миллионлар ўйинига айланаётган теннисининг юртимиз одамлари қалбидан жой олиши ҳазилакам гапмас. Буни дунёга донғи кетган ракетка усталар-ю мухлислар ҳам эътироф этмоқдалар. Шу боисдан ҳам "Президент кубоги"да иштирок этиш истагини билдираётганларининг сони кун сайин, соат сайин ортмоқда. Бу йилги анъанавий мусобақаларда ҳам дунёнинг 26 мамлакатидан келган 80 га яқин кучли теннисчилар ғолиблик учун баҳс юритадилар.

Ўзбекистонликлар, ўзбеклар асли спортга ишқибоз халқ. Унинг кундалик турмушида, тўю ҳашамида, йиғину маъракасида расмий айтганда спортчилар,

умуман эса полвонлар, дорбозлар қатнашади. Тўғрироғи, улар шу халқнинг фарзандлари.

Яна теннис байрамига қайтадиган бўлсак, очилиш маросимида Халқаро теннис турнири ташкилотчиси Сассон Какшури теннисни оммалаштириш ва ривожлантириш борасида амалга оширилаётган ишлар учун Ўзбекистон раҳбарига, мусобақанинг барча ташкилотчиларига юксак эҳтиромини ифода этгани кўпчиликни ҳаяжонга солди, деб ўйлайман. Меҳмоннинг дил сўзлари меҳмонлар қалбида ифтихор туйғуларини қўзғаб юборди.

Юртбошимизнинг мамлакатимизда кундан-кунга тобора оммалашаётган мазкур спорт тури билан шуғулланиш учун Ўзбекистонда жаҳон андозаларига жавоб берувчи шарт-шароитлар яратилгани қайд этганида эса хорижликлар бу эътирофга таъзим ила жавоб бердилар.

Давлатимиз раҳбари Тошкентдаги мусобақаларда иштирок этишда имкон топган теннис юлдузлари - россиялик Евгений Кафельников ва Марат Сафин, англиялик Грег Русецки, германиялик Николас Кифер, словакиялик Карл Кучера ва Ян Крослер, франциялик Марк Россе, франциялик Седрик Пиолин ва бошқа теннисчиларни турнир билан қутлади. Турнир директори Сассон Какшурига, АйТиПи менеджери АҚШлик Поль Сетлс, бразилиялик Пауло Перейра бошчилигидаги ҳакамлар гуруҳига, ҳомийларга мусобақани ёритадиган журналистларга юртимиз теннис мухлислари номидан миннатдорчилик билдирди.

"Президент кубоги" байрам кайфиятида бошланди. Турнирнинг бу кайфиятда бошланиши мусобақанинг нечоғли салворли, аҳамиятли эканидан далолат беради.

Анора ШИМИРБОЕВА,
"Ҳуррият" мухбири

ОЛАМ УЗРА ДОНҒИ КЕТГАН ЎЗБЕКИСТОН, ЎЗБЕГИМ!

1999 йил 1 сентябрь Нью-Йорк шаҳри мэри томонидан "Ўзбекистон мустақиллик куни" деб эълон қилинди

ҒУРУР

Шу йилнинг август ойи охирида Нью-Йорк шаҳри мэрининг қарори билан 1999 йил 1 сентябрь шаҳарда "Ўзбекистон мустақиллик куни" деб эълон қилинди.

Бу қувончли хабар тўғрисида, байрам арафасида, Ўзбекистон Республикасининг Нью-Йоркдаги Бош Консулхонасига шаҳар мэри Рудольф Жулиани томонидан юборилган хатда маълумот берилади.

Ўзбекистон Республикаси мустақиллик кунининг 8 йиллик байрами кенг нишонланаётган пайтда, кўплаб меҳмонлар, яъни Нью-Йоркда рўйхатдан ўтган дипломатик корпус, жамоатчилик ташкилотлари раҳбарлари, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ва бошқалар иштирок этган БМТ Бош Ассамблеясига қарашли бўлган ажойиб залларнинг бирида, шаҳар мэри томонидан имзоланган "прокламация"ни мэриянинг вакили тантанали равишда топширди.

Унда шундай сўзлар ҳам бор:

"Ўрта Осиёда жойлашган Ўзбекистон ўзининг бой тарихи ва кўплаб меъморий обидалари, хусусан, Самарқанд, Тошкент, Бухоро ва Термиз каби тарихий шаҳарлардаги ноёб ёдгорликлари билан дунёга машҳур.

Ўзбекистон жаҳон қадимий цивилизациясининг ажралмас бир қисмидир.

... Ўзбекистон ўзининг ер ости табиий бойликлари, бундан ташқари, миллий тўқимачилик саноатининг ўзаги ҳисобланмиш пахта, ипак ва жуни билан ҳам яхши танилган.

Нью-Йорк шаҳрининг ўзбек миллатига мансуб аҳолиси бой маданий меросга эга бўлиб, шаҳар ҳаёти ва маданиятининг ривожида ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда, мен, яъни Рудольф Жулиани, Нью-Йорк шаҳрининг мэри, Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 8 йиллик тантанаси ниҳоятда муҳим аҳамият касб этишини эътиборга олиб, 1999 йилнинг 1 сентябрини Нью-Йорк шаҳрида "Ўзбекистон мустақиллик куни" деб эълон қиламан".

Маълумки, Нью-Йорк дунёнинг энг йирик шаҳарларидан бири бўлиб, бу ерда 9 миллиондан ортиқ аҳоли истиқомат қилади. Шаҳарни нафақат АҚШ, қолаверса, бутун жаҳоннинг тижорат пойтахти деб бежиз айтишмайди. Бу ерда йирик халқаро ташкилотларнинг, фирма ва банкларнинг қароргоҳлари, бир неча юзлаб театрлар ҳамда ўқув юртлари жойлашган.

1 сентябрнинг Нью-Йоркда "Ўзбекистон мустақиллик куни" деб эълон қилиниши, Ватанимиз обрўсининг халқаро майдонда йилдан-йилга тобора ошаётганидан, ўзбек-америка муносабатларининг янада кенгайиб, мустаҳкамланиб бораётганлигидан далолат беради.

Ойбек РАЗЗОҚОВ,
"Жаҳон" АА

ИШЛАЁТГАН АЁЛГА УЧКЎПРИКЧА МУНОСАБАТ

Бир ой ичида Насима Турсунхўжаеванинг акциядорлик жамияти раҳбарлигига ҳам сайланиб, ҳам бўшатилиши ҳиссадорларнинг хоҳишими ёки...

ТАФТИШ

ҲОКИМНИНГ ҚАРОРИ

Барча машмашалар 1998 йилнинг 9 декабрь куни Учкўприк туман ҳокимлигида бўлиб ўтган фаоллар йиғилишидан сўнг бошланди.

Тумандаги 400 нафардан зиёд катта-кичик раҳбарлар, маҳалла оқсоқоллари-ю фуқаролар йиғини раислари, оддий сотувчидан тортиб, ҳатто Фарғона вилояти "Матлуботсавдо" компанияси раиси А.Нурматов иштирок этган мазкур йиғилишда Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 14 декабрда қабул қилинган "Республикада савдони эркинлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 604-сонли қарори Учкўприкда нечоғли бажарилаётгани таҳлил қилинади.

Йиғилишда айни шу масала юзасидан туман солиқ инспекцияси бошлиғи Ш.Ҳайдаров, туман назорат инспекцияси раҳбари вазифасини бажарувчи Ш.Эсонов, туман санитария-эпидемиология станцияси бош врачи А.Эгамбердиевлар ахбороти тингланади. Сўнг бошланган муҳокама-мунозара-баҳсларда тумандаги савдо тизими жиддий элакдан ўтказилади, турган гапки, ҳамма калтак туман "Матлуботсавдо" акциядорлик жамияти раиси Н.Турсунхўжаева ва М.Халилов номли улгуржи-чакана савдо харид ҳиссадорлик фирмаси раҳбари М.Абдураҳмоновалар бошида синади. Пировардида, ўша куннинг ўзидаёқ ҳоким 477-сонли қарорини имзоладики, унга кўра, Вазирлар Маҳкамасининг 604-сонли қарорининг тумандаги ижроси қониқарсиз, деб топилади. Шунингдек, раҳбарликни бўшаштириб юборганлиги учун савдо, маиший хизмат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўйича ҳоким ўринбосари А.Эҳсоновга "ҳайфсан" берилиб, унинг вазифаси ҳокимнинг умумиқтисодиёт масалалари бўйича ўринбосари И.Холматовга олиб берилади. Назорат инспекцияси вазифасини бажарувчи Ш.Эсонов ҳам "бенасиб" қолмайди, унга ҳам — "ҳайфсан". Бундан ташқари, ҳокимнинг мазкур қарори **6-бандида** "Матлуботсавдо" акциядорлик жамияти раиси Н.Турсунхўжаева ва М.Халилов номли улгуржи-чакана савдо харид ҳиссадорлик фирмаси раҳбари М.Абдураҳмоновалар эгаллаб турган вазифаларига нолойиқ экани таъкидланса, **7-бандида** ҳар икки раҳбарни вазифасидан озод этиш учун ҳиссадорларнинг навбатдаги умумий йиғилишини чақириб, "Матлуботсавдо" ва М.Халилов номли УЧСХҲФ Кузатув кенгашларида масалани **тугал ҳал этиш тавсия** этилади. Шунингдек, **8-бандида** зикр қилинишича, вилоят "Матлуботсавдо" компанияси бошқаруви раиси А.Нурматовдан туман "Матлуботсавдо" акциядорлик жамияти ва М.Халилов номли УЧСХҲФни бирлаштириб, ягона савдо тизими ташкил этиш, унга ишчан, ташаббускор раҳбар кадрни танлаш ва тавсия этишда ёрдам бериш сўралади.

Айни шу қарор назоратини ҳоким А.Муҳитдинов ўз зиммасида қолдиради.

КУЗАТУВ КЕНГАШИ НИМА ҚИЛСИН?..

Бошқаларни билмадиг-у, ҳокимнинг қарори туман "Матлуботсавдо" акциядорлик жамияти Кузатув кенгаши раиси А.Мамажонов бошини жиддий қотирган кўринади. А.Мамажоновни тушунса бўлади, негаки, ҳиссадорларнинг навбатдан ташқари умумий йиғилишини чақириб, ҳоким кўндаланг қўйган масалани ҳал қилай деса, бунга мавжуд қонунлар йўл бермайди. Негаки, фаоллар йиғилишидан бор-йўғи 19 кун аввал ҳиссадорлик жамиятининг навбатдан ташқари йиғилиши ўтказилган ва раис Н.Турсунхўжаеванинг тўққиз ойлик фаолияти қониқарли, деб топилиб, яна беш йил муддатга раҳбар этиб сайланганди. Тағин йиғилиш чақирай деса,

2-БЕТ

АВВАЛ ИШ, КЕЙИН БАЙРАМ

Бозорда ўзингнинг маҳсулотинг тўлиб-тошиб ётганига не етсин

Таъбир жоиз бўлса, мен бозорни гуриллаб турган оловга ўхшатаман. Ва, назаримда, ундаги турли-туман маҳсулотлар айнан шу оловнинг чўғларидир.

Босқичма-босқич ўтилаётган бозор иқтисоди бугун биздан тадбиркорликни, образлироқ қилиб айтганда, туяга миниб узоқни кўзлашни талаб қилаяпти. Айнан мана шундай талабларга амал қилмай ишлаш эса замон чақириғига "лаббай" дея жавоб беролмаслик нишонасидир.

4-БЕТ

ҲУРРИЯТ
Мустақил газета
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

ЭЪТИБОР

АДОЛАТЛИ ҚОНУНДАН МИННАТДОРМИЗ

Оддий бир фуқаро сифатида ўзимга савол бераман: Мустақиллик нима берди? Шунда дилим ойдай ёришади, юрагим ғурурланиш туйғуси билан тўлиб тошади. Дарвоқе, Мустақиллик берган неъматларнинг сон-саноғи йўқ. Ҳа, ўз тилимизни, динимизни, миллий қадриятларимизни, анъаналаримизни, табиий бойликларимизни қўлимизга киритдик. Хўш, энди шундай савол туғилади: биз ана шундай ҳур мустақил Ватанга нима бердик? Шубҳасиз, Ватанимиз тинчлик-осойишталигини сақлашда ҳукуматимиз сиёсатини оғишмай амалга ошира боряпмиз. Шахсан мен собиқ шўро тузуми даврида яшаб, болаларимни баҳоли-қудрат вояга етказдим. Ўша мустабид тузумдаги 40 йиллик меҳнатим мустақиллик давридаги 8 йиллик меҳнатимга тенг бўлди. Мустақиллик туфайли эркин меҳнат қилиш ва яшаш бахтига муяссар бўлдим.

Мен ёлғиз онаман. 5 нафар фарзандимни ўзим - аёл бошим билан тарбиялаб вояга етказдим. Мустақиллик шарофати туфайли тадбиркорларга кенг йўл очилганлиги самараси менинг ҳам бошимга офтоб чиқди, айни пайтда тадбиркорлик билан шуғулланаётирман. Эски, ташландиқ ошхонани сотиб олиб, янги замонавий ресторанга айлантирдим. Бунга эришишимда мустақил республикамиз ҳукумати яқиндан ёрдам берди. Мен ҳар куни жуда кўп кишилар билан юз кўришаман, мулоқотда бўламан. Деновликлар ҳукуматимиз, Президентимиз раҳбарлигида олиб борилаётган кенг қамровли ислоҳотлар рўёбини қўллаб-қувватлашмоқда. Айниқса деҳқонларимизнинг қувончлари чексиз. Уларга томорқа берилди. Деҳқончилик билан шуғулланишлари учун ҳамма шароитлар яратилмоқда. Юртбошимиз ҳар бир фуқаронинг тақдири ҳақида қайғурадилар.

Ўғлим Асомиддинов Маҳамадали туҳмат билан қотилликда айбланиб, қамалди. Шундан сўнг мен ва ўғлимнинг фарзандлари мурожаатларимиздан сўнг ўғлим уч йил ҳибсда ётган муддатни жазо сифатида қўллашиб, уни озодликка чиқаришди. Бунинг учун мен адолатли қонунлар чиқаришга бош-қош бўлган юртбошимиздан умрбод миннатдорман.

Биз янги XXI асрга ўтиш арафасидамиз. Тилагим: келгуси асрда суд тизимимиз фидойи, инсофли, диёнатли инсонлар билан кенгайсин, судьяларимиз ўз номига янаям муносиброқ инсонлар бўлиб шакллансин!

Замира АСОМИДДИНОВА
Сурхондарё вилояти
Денов шаҳри

МАЪНАВИЯТ + ЭКОЛОГИЯ = САЛОМАТЛИК

Ўсиб келаётган ёш авлоднинг маънавий, ахлоқий, маърифий ва маданий даражасининг ривожланишини таъминлаш, уларни қамраб турган атроф-муҳитга, она юртимизга меҳр-мурувватли, баркамол инсон қилиб вояга етказиш ҳар биримизнинг муқаддас ва шарафли бурчимиздир. Шундай хайрли мақсад йўлида "ЭКОСАН" Халқаро жамғармаси, экология ва саломатлик кунлари доирасида, "Ўзтелерадиокомпанияси", Республика "Маҳалла" ва "Нуроний" жамғармалари, Ўзбекистон мусулмонлари диний идораси, Республика "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик маркази билан ҳамкорликда амалга ошириш режалаштирилган "Маънавият, экология ва саломатлик" дастури қабул қилинди.

Мазкур дастурга асосан ташкил қилинган экологик маърифат "тарғибот гуруҳи" аҳоли орасида, айниқса ёшлар орасида умуминсоний ва миллий қадриятларни тиклаш, экологик-ҳуқуқий маданиятни, юксак маънавиятни шакллантириш, уларнинг жамоатчилик ташкилотлари билан алоқасини мустаҳкамлаш ва жамоатчилик ишларига жалб қилиш, шунингдек, кўп болали ва ёрдамга муҳтож бўлган оилаларга инсонпарварлик ёрдамлари топшириш каби ишларни олиб боради. Шу хайрли тадбирларни амалга ошириш мақсадида куни кеча "ЭКОСАН" Халқаро жамғармасининг Сирғали тумани ҳокимлигида маҳалла қўмиталари фаоллари ва раислари, "ЭКОСАН" жамғармаси бошланғич ташкилотлари раислари билан учрашуви ўтказилди.

Ғ.КОМРОН

ҲУРРИЯТга ЖАВОБ

“Фермерни қонун ҳимоя қилади”

(“Ҳуррият”, 1999 йил 21-27 июл)

Қашқадарё вилоят прокуратураси томонидан "Ҳуррият" газетасининг 1999 йил 21-27 июл сонида чоп этилган "Фермерни қонун ҳимоя қилади" сарлавҳали мақола юзасидан текшириш ташкиллаштирилди.

Текширишда, Қамаши тумани Қоратепа жамоа хўжалиги ҳудудида фаолият кўрсатаётган "Бунёд" деҳқон-фермер хўжалигини қайта рўйхатдан ўтказиш, шунингдек деҳқон-фермер хўжалиги раиси У.Боймирзаевнинг шу тўғридаги сўров хати, Қоратепа жамоа хўжалигида яшовчи бир гуруҳ фуқароларнинг аризаси, ушбу хўжалик раҳбариятининг "Бунёд" деҳқон-фермер хўжалигининг ҳужжатларини тўғри расмийлаштиришни сўраб туман ҳокимлигига ёзган хатлари ўз вақтида кўриб чиқилиб, тегишли чора-тадбирлар белгиланмагандан сансоларликка йўл қўйилаётганлиги аниқланди.

Текшириш натижасига кўра, "Бунёд" деҳқон-фермер хўжалигининг қайта рўйхатдан ўтказилишида йўл қўйилаётган қонун бузилишларини бартараф этиш ва тегишли чора-тадбирлар белгилаш тўғрисида Қамаши туман прокуратураси томонидан Қамаши туман ҳокимига Тақдимнома киритилди.

К.Р.ҒАНИБОЕВ,
Қашқадарё вилоят прокурори адлия катта маслаҳатчиси

ИШЛАЁТГАН АЁЛГА УЧКЎПРИКЧА МУНОСАБАТ

Вазирлар Маҳкамасининг “Акциядорлик жамиятларининг бошқариш тизимини такомиллаштиришга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги (22.08.1998 й.) 361-сонли қарори билан тасдиқланган Низомга кўра (V бўлим, 5.2-банд), бунинг учун камида 45 кунлик вақт лозим. Кўзини чирт юмиб, йиғилиш чақирган тақдирда ҳам раис Н.Турсунхўжаевани қандай ҳуқуқий асосга кўра ишдан олиши мумкин? Агарки, Кузатув кенгаши ва раис ўртасида тузилган меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳақида қарор чиқариб, уни ҳиссадорлар умумий йиғилиши муҳокамасига киритгудек бўлса ҳам қонун бузилади, сабабки, 361-сонли қарор билан тасдиқланган яна бир ҳуқуқий ҳужжат — “Акциядорлик жамияти ижро этувчи органи раҳбарини ёллаш тўғрисидаги намунавий меҳнат шартномаси”нинг 9-бўлим, 9.2-бандида раҳбар билан тузилган меҳнат шартномаси **қачонки у томонидан акциядорларнинг ҳуқуқлари бузилганда, корхонанинг молия-хўжалик фаолияти жиддий равишда ёмонлашганда, маҳсулот, хизмат кўрсатиш ҳажмлари асоссиз қисқартирилганда, жамиятнинг ночорлиги (банкротлиги) белгилари мавжудлиги ёки унинг пайдо бўлганида, давлат бюджети олдида барқарор қарздорлик пайдо бўлганидагина** бекор қилиниши мумкин. Туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамияти эса бу ҳолга тушганича йўқ! Устига-устак, Н.Турсунхўжаевадан “ўз хоҳишингизга кўра, ариза ёзинг”, дея илтимос қилишга юз чидамайди. Ахир 19 кун аввал алқаб-алқаб раисликни берган одам қандай қилиб бундай гап айтиши мумкин? Раисни ўрнида қолдириб ҳам бўлмайди — бу ёқда ҳокимият қисталанг қилиб турибди...

Шу ўринда Кузатув кенгаши раисининг ўйлай-ўйлай қилган хатти-ҳаракатлари баёнини қуйироққа қолдириб, ҳокимнинг 447-сонли қарорига асос вазифасини ўтаган солиқ инспекцияси ҳужжатларини таҳлил қилганимиз маъқулдай...

КИМДА КАМЧИЛИК ЙЎҚ?

Иш бор жойда камчилик бўлиши турган гап. Инсоннинг фариштаси бўлмаганидек, муайян қусурлардан холи соҳани топиш ҳам амримаҳол. Шу нуқтаи назардан олиб қаралганда, савдо соҳасида истаган пайтда камчилик топиш мумкин, айниқса, солиқ ходимлари! Кўпчиликнинг “мазасини қочирган” ҳокимнинг 477-сонли қарорига асос вазифасини ўйнаган туман давлат солиқ инспекцияси бошлиғи Ш.Ҳайдаровнинг ҳоким номига ёзган 9.12.1998 й. 18/5-2434-сонли маълумотномасида Вазирлар Маҳкамасининг 604-сонли қарори бажарилиши юзасидан солиқ хизматчиларининг 1998 йилнинг 1-3 декабрь кунлари ўтказган текшириш натижалари акс этган. Таъкидлаш жоизки, мазкур маълумотнома бошланишида ҳукуматнинг 604-сонли қарори юзасидан текшириш ўтказилгани билдирилса-да, унинг ўрталарига келиб, Вазирлар Маҳкамасининг 621-сонли (26.12.1994 й.) ва 219-сонли (19.05.1998 й.) қарорлари юзасидан ўтказилган текширишлар ҳам ёзиб кетилган. Яна унда қайд этиладики, тўққиз ой давомида ҳукуматнинг биргина 219-сонли қарори бўйича 88 (саксон саккиз) маротаба текширув ўтказилган бўлиб, 49 тасида камчилик борлиги аниқланади. Солиқ хизмати раҳбарининг маълумотномасини ўқир эканмиз, шундай савол туғилади кўнгилда: модомики, ҳокимликда бўлиб ўтган фаоллар йиғилишида ҳукуматнинг 604-сонли қарорининг бажарилиши муҳокама этилган экан, маълумотномада нима учун айни шу қарор эмас, балки бошқа қарорлар юзасидан ўтказилган тафтишлар бирламчи аҳамият касб этмоқда?

Тағин бир савол: туманда “Матлуботсавдо” акциядорлик жамияти билан ишлайдиган 89 та савдо дўконлари бор. Текширув давомида қатор камчиликлар аниқланган экан, унда мазкур дўконларнинг мулкчилик турига ҳам аҳамият берилдими? Негаки, 89 та дўконнинг 53 таси хусусий, 17 таси ижара шаклидаги, қолган 20 таси бевосита акциядорлик жамияти балансидадир. Қизиғи шундаки, маълумотномада номлари акс этган дўконларнинг аксарияти хусусий тадбиркорларга тегишли экан, 1998 йилнинг 1 декабридан, яъни солиқ хизмати ходимлари 604-сонли қарор бўйича текшириш бошлаган куни баъзи озиқ-овқат маҳсулотларининг нархи ошганди. **Нега энди, айни нарх ошган кундан тафтиш бошланди**, ахир ўша куни қайси маҳсулотнинг нархи неча фоизга ошганидан кўпчилик соҳа ходимлари тузукроқ хабардор эмас эди-ку?

Яна бир қизиқ ҳолат: 1-3 декабрь кунлари ўтказилган текшириш якунлари “Матлуботсавдо” раҳбариятига мутлақо таништирилмаган. Нега?

Туман давлат солиқ инспекцияси бошлиғи Ш.Ҳайдаров юқоридаги саволларга гоҳ “билмадим”, “маълумотномаларини ходимларим ёзиб берган, мен эса йиғилишда ўқиб берганман, холос”, дея жавоб берса, гоҳ савол бир четда қолиб Н.Турсунхўжаевани мақташга тушиб кетади: “Опой, аёл киши бўлсаям учта эркакнинг ишини қилади!.. Маладес аёл у...”

— Шавкат ака, — тағин саволга тутаман бошлиқни.— Насима Турсунхўжаеванинг ишдан кетганидан бохабарсиз. Ҳокимиятда бўлиб ўтган фаоллар йиғилишида шахсан иштирок этиб, сўзга ҳам чиққансиз. Энди қаранг, сиз ҳокимнинг номига 9 декабрь куни маълумот ёзаяпсиз, йиғилиш ҳам айни ўша куни ўтказилаяпти. Айтингчи, ҳокимиятдагилар сизнинг маълумотномангизни ярим кун ичида ўқиб, муҳокама қилиб, саноқли соатлар ичида 400 нафардан зиёд одам тўплаб, ҳатто, вилоятдан вакил чақириб, йиғилиш ўтказганини мен ҳеч тасаввуримга сиғдира олмаяпман. Бундай тезкорлик унча-мунча ҳарбий хизмат раҳбарининг ҳам қўлидан келмас-ов?..

— У ёғини билмадим-у, лекин менга қўнғироқ қилишиб, йиғилиш бўлади, сўзга чиқасиз, дейишганди...

Мақоламиз шундоқ ҳам семириб кетаётгани боис, бўлиб ўтган суҳбатдан хулоса ясашни ўқувчиларга қолдирамиз...

ҚОНУНАН НОТЎҒРИ, МАНТИҚАН ТЎҒРИ... ТАЛАБ!

Кузатув кенгаши раиси А.Мамажоновнинг боши қотгани ростдирки, 1998 йилнинг 10 декабрь куни Учкўприк тумани ҳокими А.Муҳитдинов ва Фарғона вилояти “Матлуботсавдо” компанияси раиси А.Нурматов номига бир гуруҳ ҳиссадорларга бош бўлиб, 246-рақам билан ТАЛАБНОМА ёзади. Унинг бир парчасини айнан келтираман:

“...Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 22 август кунги 361-сонли қарорларига асосан туман “Матлуботсавдо” ҳиссадорларининг навбатдан ташқари умумий йиғилиши 1998 йил 20 ноябрь куни чақирилиб, 361-сонли қарорда талаб қилинганидек, назорат комиссияси ва ижро этувчи органлари Низоми тасдиқланди. Низомга асосан, жамиятга бошқарув раиси этиб Н.Турсунхўжаева беш йил муддатга сайланди ва Кузатув кенгаши билан шартнома тузилди ва у умумий йиғилиш томонидан тасдиқланди. Шунинг учун сиздан ҳиссадорлик жамияти коллективи номидан Н.Турсунхўжаевани бошқарув раиси вазифасида ишлашини сўраймиз.”

Бу талабномани ўқиб, кулишингни ҳам, куйишингни ҳам билмайсан. Кулгили томони шундаки, акциядорлик жамиятига кимни раҳбар этиб сайлаш — ҳиссадорларнинг хоҳиш-иродаси. Бу ҳол қонун билан мустаҳкамланган. Қайғули томони эса, айрим жойларда акциядорларнинг истаклари билан мутасаддилар кўп-да ҳисоблашавермайди, фақат улар тавсия этган одамларгина раҳбар бўлиши шарт. Улар учун қонун-қоидалар эса ўз йўлига. Шу нуқтаи назардан, юқоридаги талабномани қонунан нотўғри, мантиқан тўғри, десак, бошимизда калтак синмас...

“ҚАНИ, ОВОЗ БЕРМАЙ КУР–ЧИ?!”

Ҳиссадорлар талаби оқибатсиз қолдирилгач, мутасаддилар иложсиз туман ҳокимининг 477-сонли қарорини бажаришга тушди. Мазкур қарорнинг 8-бандига мувофиқ туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамияти ва М.Халилов номли улгуржи-чакана савдо ҳиссадорлик фирмаси бирлаштирилиши лозим эди.

1998 йилнинг 29 декабрь куни аввал М.Халилов номли УЧСХҲФда, сўнг туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамиятининг навбатдан ташқари умумий йиғилишлари вилоят “Матлуботсавдо” компанияси раиси А.Нурматов, туман ҳокими ўринбосари И.Холматов шафелигида ўтказилдики, ҳар иккала йиғин ҳужжатлари билан танишиб, ҳайратдан ёқа ушлайсан киши. Дастлаб, М.Халилов номли УЧСХҲФ йиғилишининг баёний қароридаги қонун бузилишларини кўрайлик.

Биринчидан, тумандаги М.Халилов номли УЧСХҲФ юридик шахс мақомига эга бўлган мустақил хўжалик юритувчи субъект бўлиб, вилоят адлия бошқармасида давлат рўйхатига олинган. Бинобарин, бу жамиятнинг бошқа ташкилотга қўшилиш-қўшилмаслиги акциядорларнинг мутлоқ инон-ихтиёрига боғлиқ. Ва бу борада бировнинг “фатво” бериши қонунга ҳам, мантиққа ҳам ёпишмайди.

Иккинчидан, фирма акциядорларининг бўлиб ўтган йиғилишида акциядорларнинг овоз бериш тартиби қўпол равишда бузилади. Чунки кун тартибидаги масала юзасидан қарши овоз беришига қарамай, у уч бора қайта овозга қўйилиш натижасида мажбурий рози бўлишига эришилади. Бу эса, тўғридан-тўғри акциядорларнинг ҳуқуқларини оёқости қилишдан ўзга иш эмас.

Учинчидан, овоз бериш натижалари қонун доирасида расмийлаштирилмаган (шундай қилинса, сир очилиб қоларди-да!). “Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуннинг 80-моддаси талабига кўра, тарафдор, қарши ва бетарафлар сони алоҳида-алоҳида кўрсатилмоғи лозим эди.

Тўртинчидан, М.Халилов номли УЧСХҲФ ва туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамиятини бирлаштириш хусусидаги қарор қабул қилинишида юқоридаги қонуннинг 97-моддаси ҳам бузилади. Яъни, мазкур модда талабига кўра, бирлаштирилаётган жамият ва бирлаштириб олаётган жамият бирлашиш тўғрисида шартнома тузиши, бирлашишнинг тартиб ва шартлари, шунингдек, акция ва қимматбаҳо қоғозларга айирбошлаш ва ҳоказо масалалар хусусида бир тўхтамга келингандан сўнг бу акциядорларнинг ҳукмига ҳавола этилиши керак. Амалда эса, бу ишларнинг бирортаси бажарилмаган.

Шундай қилиб, халиловчилар бирлашиш ҳақида “ихтиёрий-мажбурий” равишда рози бўлдилар. Унинг раҳбари М.Абдураҳмонова эса, бирлашажак янги жамият раисининг ўринбосарлигига сайланадиган бўлди (охирги жумладаги мантиқсизлик менинг айбим эмас, ҳужжатларда шундай ёзилган).

Бироқ М.Халилов номли УЧСХҲФда бўлиб ўтган йиғилиш айни ўша куни туман “Матлуботсавдо” ҳиссадорларининг йиғилиши олдида ҳолва экан.

“БИР ЎҚ БИЛАН — ТЎРТ ҚУЁН!”

Туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамиятида бўладиган йиғилиш М.Халилов номли УЧСХҲФдагига нисбатан анча мураккаб ва жиддийроқ эди. Буни Кузатув кенгашининг ҳиссадорлар томонидан тасдиқланиши кўзда тутилган қарор лойиҳаси ҳам тасдиқлайди. Мана ўша қарор:

“1.Бошқарув раисаси Н.Турсунхўжаева билан Кузатув кенгаши раиси ўртасида тузилган шартнома бекор қилинсин ҳамда бошқарув раисаси вазифасидан озод этилсин.

2.Бошқарув раислигига Қобилжон Ҳасанов тайинлансин ҳамда Кузатув кенгаши раиси билан меҳнат шартномаси тузилсин.

3.М.Абдураҳмонова “Матлуботсавдо” акциядорлик жамияти бошқарувининг тижорат ишлари бўйича раис ўринбосари этиб тайинлансин.

4.М.Халилов номли улгуржи-чакана савдо харид ҳиссадорлик фирмаси туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамиятига бирлаштириш учун розилик берилсин.

5.Ушбу қарор тасдиғини туман “Матлуботсавдо” ҳиссадорларининг умумий йиғилишидан сўралсин.”

Бу қарор ҳиссадорларга шунақанги усулда тасдиқлатилдики, бунга ташбеҳ топиш амримаҳол. Яна бир қизиқ томони шундаки, ушбу йиғилишнинг... иккита (!) баёний қарори мавжуд. Гарчи иккала ҳужжатнинг баёний қисми бир-биридан тубдан фарқ қилса-да, ниҳоясида ёзилган қарор матни бир хил. Икки баёний қарорнинг бирида йиғилишга раислик ва котиблик қилган шахсларнинг имзоси йўқ, иккинчисида эса бор. Имзо қўйилмаган қарорда йиғилишда бўлиб ўтган ҳайратомуз гаплар ёзилганки, буни бир гуруҳ акциядорлар ёзма равишда тасдиқлайдилар. Имзо қўйилгани эса, анча силлиқ ва равон. Ажабки, имзо йўқ баёний қарор матнида акс этган гапларни Кузатув кенгаши рад қилади, имзо бор бўлган баёний қарорни ҳиссадорлар тан олгиси келмайди. Гарчи, имзо қўйилмаган қарор юридик кучга эга бўлмаса-да, юридик кучга эга деб топилган иккинчи қарорда нечта қонун моддалари бузилганини кўрайлик.

Биринчидан, йиғилишда энг бирламчи масала — кворум аниқ белгиланмаган. Яъни унда акциядорлар умумий сонининг камида 50 фоизи ҳозир бўлиши шарт эди. Акс ҳолда, чақирилган йиғилиш бўлиб ўтмаган ҳисобланади ва унда қабул қилинган қарорни қонуний, деб бўлмайди. Йиғилишда эса, туман “Матлуботсавдо”нинг 2421 та овозга эга бўлган 366 нафар акциядорлари қатнашиши лозим эди, бироқ кўпчиликнинг шоҳидлик беришича, унда бор-йўғи 679 та овозга эга бўлган 125 нафар акциядор қатнашган, холос. Бу дегани, йиғилишда акциядорларнинг 40 фоиз қатнашганини билдиради. Бу билан ҳукуматнинг 361-сонли қарори билан тасдиқланган “Акциядорларнинг умумий йиғилиши тўғрисидаги намунавий Низом”нинг VI бўлим, 6.1., 6.5-бандлари ҳам бузилган.

Иккинчидан, гарчи имзо қўйилган қарорда “Акциядорлар сони 100 дан ошиқ”, дея кўрсатилган бўлса-да, шу рақам тақозосига кўра, кун тартибидаги масала юзасидан овоз беришнинг яширин равишда, яъни бюллетенлар орқали амалга ошириш масаласи ўйлаб ҳам кўрилмаган, шу баробарида бу ишни амалга ошириш учун саноқ комиссияси тузиш ҳам унутилади гўё. Бундай ҳолатда юқоридаги қонуннинг яна учта (77-, 78-, 79-) моддалари қўпол равишда бузилганини бирма-бир ёзишга ҳожат йўқдек.

Учинчидан, ўтказилган навбатдан ташқари йиғилишда кун тартибидаги масала юзасидан овоз бериш қонун доирасида аниқланмаган. Яъни тарафдорлар, қаршилар, бетарафлар сони аниқ кўрсатилмоғи лозим эди. Бу билан овоз беришнинг демократик тамойиллари бузилгани ҳолда акциядорларнинг ҳуқуқлари жиддий равишда чекланди, дея хулосага келиш мумкин. Бу гаплар осмондан олиб ёзилаётгани йўқ. Гарчи қарорда Н.Турсунхўжаева “ўз хоҳишига кўра, бир овоздан озод этилди”, дейилса-да, раисанинг вазифасидан озод этиш масаласи ҳиссадорларнинг қаршилигига қарамай, бир неча бор овозга қайта ва қайта қўйилганини мутасаддилар ҳам инкор этишолмайди.

Тўртинчидан, юқорида туман “Матлуботсавдо” акциядорлик жамияти Кузатув кенгашининг қарор лойиҳасини бекорга тўлалигича келтирмаган эдик. Умумий йиғилишда унинг ҳар бир банди алоҳида овозга қўйилиб, сўнг тасдиқланиши — қонун талабидир. Бироқ бўлиб ўтган йиғилишда фақат ташкилий масалагина муҳокама этилган бўлса-да, қарорнинг қолган бандлари хусусида бир оғиз гап бўлмагани ҳолда юқоридаги қарор тўлалигича тасдиқланди, дея тўхтамга келинади. Бу ҳол ҳам қонун бузилишига олиб келди. (“Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонун. 66-модда.)

Хулласки, Н.Турсунхўжаеванинг бошқарув раисалигидан олишга қаратилган йиғилиш шу алфозда ўтади. Ва қаҳрамонимиз “ихтиёрий-мажбурий” равишда ана шу жамият таркибидаги Давлат таъминоти бўлими раҳбарлигига ўтказилади. Мазкур бўлим раҳбарини эса... Н.Турсунхўжаевага ўринбосар қилиб қўйишади. Давлат таъминоти бўлимининг раҳбари тақдирга дарров тан берадиган инсон шекилли, ўзи етакчи бўлган ишхонага тўсатдан ўринбосар бўлиб қолганидан бировга ёзғирмайди ҳам. Қойил-эй! Бироқ Н.Турсунхўжаева тақдирга тан бермади. Ўзининг ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилишга астойдил киришадики, шунинг ўзида бир дунё гап бор...

ТАҚДИМНОМА КИМГА ФОЙДА БЕРДИ?

Ниҳоят, Н.Турсунхўжаеванинг кўплаб ёзган шикоятларидан бири Фарғона вилояти ҳокимлигининг назорат инспекцияси мутахассислари томонидан текширилди. Текширув якунига кўра, туманнинг ҳар икки савдо ташкилотининг бир кунда бўлиб ўтган йиғилиши жараёнида қонун ва меъёрий ҳужжатлар талаби бузилгани, ҳиссадорларнинг ҳуқуқлари поймол этилгани эътироф этилиб, қабул қилинган қарорларни бекор қилиш керак, деган тўхтамга келинади. Албатта, назорат инспекцияси томонидан текшириш ўтказиш жараёнида тегишли ташкилотлардан қўшимча ҳужжатлар талаб қилади. Бўлиб ўтган машмашаларнинг негизида туман солиқ инспекциясининг маълумотномаси турадики, мутахассислар бунга алоҳида эътибор қаратганга ўхшайди. Қизиғи шундаки, туман солиқ инспекцияси раҳбари имзолаб туман ҳокими А.Муҳитдинов номига юборилган маълумотнома билан вилоят ҳокими ўринбосари - назорат инспекцияси бошлиғи Б.Мўминов номига берган яна бир маълумотнома бир-биридан жиддий фарқ қилади. Фарқ шундаки, солиқ бошлиғининг туман ҳокимига йўллаган хатида 1998 йилнинг 1-3 декабрь кунлари ҳукуматнинг 604-сонли қарори бажарилишига алоҳида урғу берилган бўлса, вилоятга ёзган хатида **йил бўйи ўтказган** текширишларнинг “пичоққа илинадиганини” акс эттиради. Чамаси, солиқ инспекцияси бошлиғи туман ҳокимиятига йўллаган маълумотномасининг асоси анча бўшлигини англаб етган чоғи, ўша йилнинг декабрь ойида, янаям аниқроғи, 1-3 декабрдаги текширувдан сўнг яна тафтишга зўр берадики, бунинг натижасида савдо тизимидан тағин бир дунё қусурлар топади. Яъни, 3,14,26 декабрь кунларидаги текширишлар давомида савдо қоидаларини бузган ходимларга жарима, ҳатто жиноий жавобгарликкача бўлган жазолар қўлланилгани алоҳида қайд этилади. Шунингдек, унда яна бир қанча савдо шахобчаларидаги камчиликлар зикр қилинадики, улар қачон, ойнинг қайси кунида аниқлангани билдирилмайди. Чамаси, солиқ ходимлари жарима жазосини қўллашга андек шошилган кўринади, сабабки, орадан кўп ўтмай туман прокуратураси учта савдо шахобчасига нотўғри жарима солинганини билдириб, протест келтиради...

Юқоридагиларни келтиришдан мақсад, солиқ инспекцияси бошлиғининг маълумотномалари барчаси асоссиз деган даъвони илгари суриш эмас. Тумандаги савдо тизимида камчилик йўқ дейиш - адолатга хиёнатдир. Бироқ бу камчиликлар ўз вақтида ўрганиб, савдо раҳбариятига таништирилган ҳолда бартараф этиш чоралари кўрилганда эди, масала бу қадар чигаллашиб, соҳа ходимлари фаолиятига ҳар хил шубҳалар туғилмаган бўларди, эҳтимол... Камчиликларни фақат ва фақат жазо билангина бартараф этиб бўлмаслигини мутасаддилар яхши билса керак.

Бироқ солиқ инспекциясининг бундай маълумотномаларидан қатъий назар, вилоят назорат инспекцияси 29 декабрда бўлиб ўтган ҳар икки акциядорлик жамиятлари умумий йиғилишида қабул қилинган қарорларни бекор қилиш ҳақида тақдимнома киритди.

Шундай қилиб, шу йилнинг 19 февраль куни “Матлуботсавдо” акционерлик жамияти ҳиссадорларининг яна (!) умумий йиғилиши чақирилди. Унда гарчи туман ҳокими ўринбосари И.Холматов яна иштирок этган бўлса-да, ўтган галги “қовун туширганидан” хижолат тортди чоғи, вилоят “Матлуботсавдо” компанияси раиси А.Нурматов шахсан иштирок этмади.

Умумий йиғилишда вилоят назорат инспекцияси тақдимномаси асосли деб топилди ва ҳиссадорлар 29.12.1998 й. куни тасдиқланган қарорни бекор қилдилар. Табиийки, аввалги қарор бекор қилингач, Н.Турсунхўжаева ҳуқуқий жиҳатдан яна аввалги лавозимига ўтириши керак (Шундай бўлди, фақат саноқли соат мобайнида!). М.Халилов номли УЧСХҲФ эса яна мустақил ташкилот сифатида қоладиган бўлди(Барибир унинг раислиги М.Абдураҳмоновага насиб қилмади).

Баён этилган ҳолатлар талабига кўра туман “Матлуботсавдо” акционерлик жамиятида яна ташкилий масалани кўриб чиқиш тақозо этилдики, энди раисликка битта эмас, икки нафар номзод турарди: Қобилжон Ҳасанов ва Насима Турсунхўжаева!

Туман ҳокимияти ҳам, вилоят “Матлуботсавдо” компанияси раҳбарияти ҳам ўзлари 29.12.1998 й. куни ўтказган йиғилиш ва унда қабул қилинган қарор кўп ўтмай бекор қилиниши натижасида ўзлари тавсия этган одам кейинги мажлисда сайланмай қолишига томошабин бўлиб қараб турармиди? Ҳар ким ўзиникини маъқул дейди-да! Шундай бўлди ҳам.

Вилоят “Матлуботсавдо” компанияси иш чаппасига кетмаслиги учун ўзлари эгалик қиладиган 1211 та овозга эга акцияси билан Қ.Ҳасановга овоз берди ва сайловда Қ.Ҳасанов ютди.

Н.Турсунхўжаеванинг ғалабаси муваққат бўлди. Муваққатки, раисаликдан олиниб, туман Давлат таъминоти бўлимига раҳбар этиб тайинланганди. “Муқобил асосда ўтказилган йиғилиш”дан сўнг мана шу лавозим ҳам унга раво кўрилмади.

Мана, ўз ҳақ-ҳуқуқини талаб қилган аёлга совға!

Шу ўринда Фарғона вилояти “Матлуботсавдо” компанияси Раиси Аминжон Нурматов билан бўлган суҳбатни ҳукмингизга ҳавола этишга эҳтиёж сезаман, қадрли газетхон.

Аминжон Нурматов якка ўзи эмас, кадрлар бўйича ўринбосари билан бирга қарши олди мени. Салом-аликдан сўнг биринчи саволим шу бўлди:

- Аминжон ака, сизнинг иштирокингизда 29.12.1998 й. куни бўлиб ўтган йиғилишда жуда кўп қонун моддалари бузилибди. Наҳотки вилоят миқёсида савдо тизимига раҳбарлик қилаётган сиздек шахс бунга бефарқ қаради?

А.Нурматов ўринбосарига қарайди, ўринбосари қандайдир ҳисоботдан гапира кетади, мен эса саволимни қайтараман. Ҳамсуҳбатлар жавоб ўрнига Н.Турсунхўжаевани мақташга тушади:

- Опойда тажриба катта, энг зўр кадрларимиздан. Биз 29 декабрда ўтказилган йиғилишда қабул қилинган қарор кейинчалик бекор бўлишини эшитиб суюнгандикки, Н.Турсунхўжаева қайта раис бўлади деб...

- Компания туман “Матлуботсавдо”-нинг 1211 та акциясига эгалик қилар экан. 19 февраль кунги йиғилишда шунча акция билан кимга овоз бердинглар, - дейман гарчи бу саволга жавобни билсам-да!

Раҳбарлар бир зим каловланади. Эшитилар-эшитилмас оҳангда “Ҳасановга” дея жавоб беришади...

Қаттиқроқ гапираверинг, жаноб Нурматов, кимга овоз бериш, бу - сизнинг ҳуқуқингиз!

Опани катта тажрибага эга кадрларимиздан дедингиз. Шундай бўлса-да, ҳозирги кунда ишсиз. Бунга нима дейсиз?

- Опойни албатта иш билан таъминлаймиз...

ХЎШ, ОПАГА РАИСЛИК КЕРАКМИ?

Насима Турсунхўжаева нақ чорак аср савдодек нозик ва серғалва, шу баробарида, қуруқ маошга кўз тикиб ўтирмайдиган соҳада хизмат қилди. Шу вақт мобайнида инсоф билан ишлагани ростдирки, турмушнинг майда-чуйда ташвишлари ва хизмат юзасидан бўладиган баъзи паст-баландликларни истисно қилганда қоқилмади-йиқилмади, не-не казо-казолар, кўплаб савдо ходимларининг “оёғи осмондан” бўлиб кетганида ҳам Н.Турсунхўжаева аввал қандай бўлса, ўшандайлигича қолди, йўқса, унинг фаолият йўлига қарасангиз оддий сотувчиликдан туман миқёсидаги савдо ташкилоти раҳбарлигигача босиб ўтилган поғоналар бор. Хулласки, шунча йил савдодан ризқ-насибасини териб келган Насима опа биз ўйлагандек бойиб ҳам кетмади, шунингдек, гарчи бугунги кунда ишсиз қолган бўлса-да, қора қозони қантарилиб ҳам қолгани йўқ (“Уйга бирор нарса кўтариб келгудек бўлсам, эрим нақ гирибонимдан олардида, оповси”). Ким билсин, қишлоқ аҳлига хос бўлган “ўзбаки”ликми ва ё ожизалардагина учрайдиган тўғриликми, ҳар ҳолда, шунча йил савдо-сотиқнинг ичида юрган Насима Турсунхўжаева анчагина соддадил, шартта гапнинг дангалини айтиб қўйиб, сўнг хижолатнамо кулимсираб турувчи аёл сифатида таассурот қолдиради кишида. Эҳтимолки, шундай табиати (характери) боис ўзи дуч келган муаммо (“муаммо эмас, укажон, бориб турган ноҳақлик!”) туфайли шу қадар тушкунликка тушиб қолганки, гўё ҳамманинг иши “беш”, уники ҳал бўлмайдигандек... Сабр қилинг, опой, ойнинг ўн беш куни қоронғу бўлса, ўн беши ёруғ...

Н.Турсунхўжаева баъзилар ўйлагандек, амал учун “ўлиб-тирилаётгани” йўқ. Бор-йўғи ўзининг ҳақ-ҳуқуқи, орияти учун курашяпти, холос. Эркак киши унча-мунча ноҳақликка учраса: “Бор-э, ўчакишиб ўтирамanми?!”, дея қўл силтаб, бошқа иш этагини тутиб кетиши мумкин. Аёллар, хусусан, Насима Турсунхўжаевадек “тишлаган жойидан узадиган” аёллар ўз қадр-қимматини ҳимоя қилишга астойдил бел боғлар экан. Шунинг учун тўққиз ойдан буён ҳаловати йўқ, ўша умид, ўша илинж билан шикоят ёзишдан чарчамайди. Агар ўз ҳақ-ҳуқуқини талаб қилиши натижасида охир-оқибат “ёзувчи” деб ном олиши ва бор-йўқ лавозимидан ҳам кетишини билганида бир сатр ҳам шикоят ёзмаган бўлармиди, эҳтимол...

Начора, ҳаёт билан ҳақиқат ўртасида катта тафовут борлигини у боёқиш туш кўрибдими!

... Ёзаман десак ҳали гап кўп, ҳужжат ҳам етарли, бироқ мақоламиз ҳаддан зиёд катта бўлиб кетгани боис шу ерда нуқта қўйишга мажбурмиз. Қаранга, ҳужжатга таянсак-да шунча гап, шунча қонун бузилиши...

Ҳужжатлар ортида эса ёзиб бўлмайдиган, ҳатто айтиб бўлмайдиган гаплар қанча-анча...

Турсунали АКБАРОВ,
“Ҳуррият”нинг махсус мухбири

Боши 1-бетда

МАҒРИБУ МАШРИҚ

ЭКСПО—2000

2000 йилда Германияда бутунжаҳон кўргазмаси очилади

КЎРГАЗМА

Тасаввур қилинг, Италия билан Греция давлати оралиғида Ирландия жойлашган. Хитой давлати эса Чехия, Испания ҳамда Хорватиянинг янги қўшнисига айланди...

Нима бўлганда ҳам, 2000 йилда худди шундай бўлиши кутилмоқда. Олмониянинг Ганновер шаҳрида ўтказиладиган бутунжаҳон кўргазмаси Ер куррасининг биз кўникиб қолган географик тасаввурларини ўзгартириб юборса керак. Бундан ташқари, ушбу кўргазма қитъалар ўртасидаги масофани ҳам бир-бирига яқинлаштиради гўё. Ярим кун давомида Марказий Америкага саёҳат қилиш, Швейцария бўйлаб сайрга чиқиш, Непал ва Жанубий Африкага бемалол бориб келишнинг ҳеч қандай муаммоси қолмайди.

"ЭКСПО-2000" кўргазмасига ҳозиргача 172 мамлакат ҳамда 14 халқаро ташкилот қатнашиш истагини билдирилган. Кўргазманинг шиори - "Инсон-табиат-техника" деб номланиб, у 2000 йилнинг 1 июнидан 31 октябригача намойиш қилинади.

50 давлат шаҳар ҳудудига ўз павильонларини ўрнатишади. Авваллари бундай кўргазмаларда ҳамма учун ягона бўлган улкан иншоот барпо қилинарди. Бунга 1851 йилдаги Лондонда барпо этилган Хрусталь саройи ёки 1889 йилдаги Париж техника саройини мисол қилиб олиш мумкин. Бу гал эса ҳар бир мамлакат учун ўз маҳоратини алоҳида намойиш қилиш имкони туғилади.

Миллий иншоотлар ҳар доим қандайдир ҳайбатли бўлиб турса-да, гўёки тезда қуриб битказилганга ўхшайди, лекин аслида ҳам уларнинг кўпчилигини барпо қилишга унчалик кўп фурсат кетган эмас. Баъзи кўргазмали иншоотлар тарих саҳифаларига муҳрланган. Бу ерда гап фақат Эйфель минораси ҳақида бормаяпти. 1937 йили финляндиялик архитектор Алвар Аалто темир ва пўлатнинг узоқ вақт ҳукмронлигини ортда қолдириб, ўзининг ёғочдан қурилган ажойиб қурилмаси билан ҳаммани ҳайратга солган бўлса, 1992 йилда Севильедаги кўргазмада япониялик Тадао Андо яратган павильон бугунги кундаги энг йирик ёғоч иншоот ҳисобланади. Архитектурага оид қомусий луғатларда яна икки олмон павильонини ҳам топиш мумкин. Буларнинг бири Людвиг Мис ван дер Роэнинг 1929 йилги Барселона кўргазмасида намойиш қилинган замонавий архитектура рамзи бўлса, иккинчиси - Фрай Отто ҳамда Рольф Гутборднинг 1967 йилдаги Монреаль кўргазмасида қўйилган конструкциясидир.

"ЭКСПО-2000" бизга яна қандай архитектура янгиликларини тақдим қиларкин? Қатнашиш истагини билдирган давлатларнинг деярли ярми аллақачон ўзлари ўрнатмоқчи бўлган қурилмаларнинг макет ва эскизларини бериб бўлишган. Голландлар эса ҳозирданоқ ЭКСПО паркнинг шарқида қурилишни бошлаб юборишди. Уларнинг павильони энг кўримли ва диққатга сазовор кўргазмалардан бўлиши кутилмоқда. 5 қаватли баландлиги 40 м бўлган бу кўргазма ўзида дала ва ўрмон, боғ-роғ, ҳатто оролчалари бор кўлдан ташкил топади. Бир сўз билан, бу масканда бемалол сайр қилиш имкони бўлади. Бирлашган Араб Амирликлари кўргазма ҳудудига ўз павильонлари учун бутун бир самолётда қум ва 60 туп пальма дарахти келтиради. Шунингдек, Шварцвальда 2 йилдан бери махсус парвариш қилинаётган туялар карвони ҳам келиши кутилмоқда. Бошқа мамлакатлар ҳам кўпроқ миллийликка эътиборни қаратганлар. Вьетнам ўз бунёдкорлигини кўплаб кўкатлар ва оби-ҳаёт билан намойиш этади. Венгрия ёғочдан қуриладиган ғаройиб уй, данияликлар марказий павильон ҳамда 3 рамзий геометрик фигура мисолида ўз маҳоратини кўрсатади. Япония узунлиги 90 м, кенглиги 42 м ли павильон барпо этади. Проектни Сигери Бан ишлаган бўлиб, томи махсус қоғоздан қилинади. Энг қизиғи шуки, ЭКСПО якунида ушбу қоғоз павильоннинг ҳаммаси оддий мактаб дафтарларига айлантирилади. АҚШ кичик шаҳарча барпо қилиш ниятида - у 2 йирик иншоот ҳамда уларни бирлаштирувчи 100 метрли магазин ва кафелардан иборат асосий кўчани ўз ичига олади. Ватиканнинг павильони кўргазмадан кейин Литвага жўнатилади ва у ерда жамоатчилик марказига айлантирилади. 35 та Африка давлати Қўшма Африка павильони яратишга келишишган. Унда анъана ва замонавийликка асосий эътиборни қаратилган. Кариб давлатлари ҳам худди шундаў қўшма павильон яратишади - унда умумий илдизлар, бой маданий ўтмиш ҳамда келажак режалар мавзу қилиб олинган. Юқоридаги каби кўплаб мамлакатларни ўз бағрида кутиб оладиган Германиянинг павильони қандай бўларкин деган саaол туғилади. Аввало, иншоот кўргазманинг марказида қад ростлайди. 130 м узунликдаги ойнаванд бино узоқдан кўзга ташланиб туради. Шунингдек, бир қатор парк ва хиёбонлар барпо этилади. Йирик телеэкранларда Германия тарихи ҳақида фильмлар намойиш қилиш ҳам режалаштирилган. Бир сўз билан айтганда, мезбон мамлакат меҳмонларни кўнглини олишга ҳар томонлама тайёр турибди.

Ёз ойларидан Ганноверда иш қайнай бошлайди ва то кўргазма очилишигача давом этади. Энг асосийси, жаҳонда биринчи бўлиб юзлаб миллий экспозициялар "ИНСОН-ТАБИАТ-ТЕХНИКА" шиори остида жипслаштирилади.

"Дойчленд" (Deutscland) журналидан
Аъзам ОБИДОВ таржимаси

БАНГЛАДЕШДА ЕТТИ КУН

Йўлбарс минган ҳайдовчилар мамлакати

САФАР

Ўткир ҲОШИМОВ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

Бундан ўн-ўн беш йил аввал чет элга чиқиш кутилмаган бахт саналар эди. Негаки, қудратли ва "сирли" ташкилот кимни чет элга чиқарса, у "оқ рўйхат", кимни чиқармаса, "қора рўйхат"да бўларди. Шукроналар бўлсинки, Истиқлол туфайли Ўзбекистон фуқароси истаган юртига бориш имконига эришди.

Бу сафаримиз Шарқий Осиёнинг қадимий мамлакатларидан бири - Бангладешга бўлди... Ростини айтсам, бу мамлакат ҳақида билимларим ҳаминқадар. Янги йил байрамида "бенгал оловлари" ёқилган. Мамлакат Бенгал кўрфазига яқин жойлашган. Бенгал йўлбарси "Қизил китоб"га кирган. Улуғ адиб, шоир Робиндранат Тагор, улуғ шоир Назрул Ислом бенгал тилида ижод қилган... Бор билганларим - шу...

Ҳаво кемамиз А-130 аэробуси йўлга шайланиши билан тайёра микрофонидан осойишта ва ёқимли эълон эшитилди: "Хонимлар ва жаноблар! Сизларни "Ўзбекистон ҳаво йўллари" авиакомпанияси номидан муборакбод этамиз!" Бу сўзлар ўзбек тилида - менинг она тилимда янгради... Ҳар гал Америкаданми, Германияданми, Англияданми, учганимда шу сўзларни айнан ўз тилимда эшитганимда фахрланиб кетаман... Тўрт соатдан мўлроқ учиб, Даккага қўнганимизда ҳаво ҳарорати 26 даража эканини эълон қилишди... Ўша кун Тошкенда 40 даража иссиқ эди. Худога шукр қилиб ҳаво кемасидан тушдим-у, нафас ололмай қолдим. Дакканинг 26 даража иссиғи Тошкентнинг 45 даражасини бемалол "қоплар" экан. Ҳаво булут. Дим. Одам ҳаммомда юрганга ўхшайди. Ҳаммаёқ сув. Ҳатто уйларнинг кўпчилиги ҳам сув устида...

Ниҳоятда сершовқин, нотекис кўчалардан ўтиб боряпмиз... Машиналар кўп. Ундан ҳам рикшалар кўп. Моторикшалар, видеорикшалар... Минглаб, ўн минглаб, юз минглаб... Йўловчилар, "бахшишчи"лар ундан кўп...

Бизга хизмат қилаётган, минглаб рикшалар орасидан инглизча "чап томонлама" ҳаракат қилувчи йўлдан баликдек сузиб бораётган ҳайдовчига ҳазиллашдим: "Покистонда сенга ўхшаган ҳайдовчига айтган эдим. Сенинг машинангга миниш — жунглида йўлбарс миниб юриш билан тенг экан, дегандим. Энди билсам, сенинг машинангда юриш йўлбарсга миниб олиб, мўйловидан бурашга ўхшаркан!"

Ҳайдовчи мазза қилиб кулди.

Ойлаб давом этадиган муссон ёмғирлари деярли ҳамма биноларни моғор бостириб юборган. Бу табиий офат учун ҳеч ким айбдор эмас. Бироқ оддий халқ ниҳоятда самимий. Ўйин-кулгини яхши кўради. Кўзида меҳр бор... Ҳар қадамда дўконлар, ҳар қадамда ошхона ва ресторанчалар... Аммо нарх-наво анчайин қиммат... Хуллас, контрастлар мамлакати: бир томонда шоҳона қасрлар, бир томонда ғариб кулбалар.

Беш юлдузли меҳмонхонада бутунлай бошқача манзара. Ҳамма нарса муҳайё! Ўттиз мамлакатдан меҳмон чақирган Бангладеш ҳукумати Осиё мамлакатлари парламентлари ассоциациясини тузиш мақсадида таклиф этилган меҳмонларга барча шароитларни яратган. Конференциянинг мақсади ғоят хайрли. Осиё мамлакатларида тинчлик бўлсин. Миллатлар ҳамроҳ бўлсин. Инсон ҳуқуқлари ҳимоя остига олинсин! Бу хайрли ишда ҳамма мамлакат парламентлари биргаликда ҳаракат қилсин!

Бошқаларни билмадим-ку, менга бир нарса айниқса маъқул бўлди. Фақат меҳмондорчиликлардагина эмас, расмий мажлисларда ҳам кичик танаффус эълон қилинади-да, мамлакатнинг энг машҳур санъаткорлари бир жуфт дилрабо қўшиқ, бир жуфт рақс ижро этадилар. Раққосалар шу қадар нафиски, олдига бориб, қўлидан ушлаб кўргинг келади: одамми бу, қўғирчоқми?

Барча мажлисларда, Бангладеш Халқ Республикасининг Бош Вазири Шайх Хасина хоним, мамлакат Президенти, мамлакат Ташқи ишлар вазири қабулида ҳам асосий гап шу масала устида борди. Бош вазир Шайх Хасина хоним расмий учрашувда халқаро конференция очилиши кунига келган Ўзбекистон Истиқлолининг саккиз йиллик байрами билан бизнинг мамлакатимизни чин дилдан қутлади ва Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовга энг самимий тилакларини билдирди. Умуман, бу мамлакатда Ўзбекистонга қизиқиш, эҳтиром ниҳоятда баланд. Собиқ совет мамлакатлар ўртасида фақат иккита шаҳардан Даккага ҳаво кемалари қатнайди: Москвадан ҳафтасига бир марта, Тошкентдан икки марта. Шунинг ўзи ҳам Ўзбекистоннинг жаҳон миқёсидаги обрўси кун сайин ўсиб бораётганидан дарак беради. Оддий одамлар орасига кириб, "ўзбек-муслим" десангиз, чеҳраси ёришиб кетади...

"Ўзбекистон ҳаво йўллари" авиакомпаниясининг хосхонаси ўзининг озодалиги, орасталиги билан ажралиб туради. Компания мутасаддилари жаноб Воҳидулло, Оллоёр Ҳасановлар бенгал халқи, ҳукуматида катта эҳтиром қозонган. Ўзбекистон Консулхонаси вакили Аҳмаджон Ҳакимов — ёш йигит. Бироқ инглиз, бенгал ва бошқа тилларни шу қадар яхши биладики, чумолидек қайнаётган бозорга кирса, маҳаллий аҳоли уни бегона демайди.

Ўзбекистон вакиллари - Республика Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича Вакили, Омбудсман раиси Сайёра Шарафовна Рашидова, мен Бангладешнинг тарихий жойларида бўлдик. Мамлакатнинг ҳозирги Бош вазири Хасина хонимнинг отаси Шайх Мужибир Раҳмон бундан анча йил аввал мухолифат томонидан ўлдирилган. Ўшанда унинг ўзини, хотинини, ўғил-қизларини, қариндошларини қириб ташлашган. Ўша куни Хасина хоним чет элда бўлган. Ҳозир бу бино музейга айлантирилган. Деворларда ўз излари турибди... Мужибир Раҳмоннинг уйи... нима десам экан... энг оддий хонадоннинг энг оддий квартирасидан фарқ қилмайди. Шунчаки, икки қаватли уй. Кутубхона. Ётоқхона. Емакхона. Меҳмонхона. Шифтда жўнгина шамол парраклари. Биронта "шоҳона" нарса йўқ...

Хасина хоним мамлакат раҳбари бўлгач, отасининг қотилларини топган, қонуний жазога тортишга эришган...

1971 йили мамлакатда улкан миллий озодлик ҳаракати бошланган. Бу йўлда уч миллион одам қурбон бўлган. Шаҳидлар руҳи учун бунёд этилган обида мажмуаси ўзининг маҳобати ва покизалиги билан кишини ҳайратда қолдиради. Ўзбекистон номидан шаҳидлар қабрига гулчамбарлар қўйдик, хотира дафтарига дил сўзларимизни ёздик...

Табиий бир савол туғилади. Шу мамлакатда ҳам ўзбеклар борми? Бор. Аҳмаджоннинг айтишига қараганда, Дакка шаҳрида олти нафар ўзбек аёли истиқомат қилади. Бу қизлар бир вақтлар Москва ва Тошкентда ўқиган бенгал йигитларига турмушга чиққан. Уларнинг оиласи бадавлат. Бири архитектор. Ўзининг олти қаватли уйи бор. Яна аллақанча уйлар қуриб ижарага топширган. Бирининг эри бизнесмен. Аёллари ҳам катта мавқега эга.

Хуллас, Бангладеш сафари кўнглимизда илиқ ва самимий хотиралар қолдирди. Тараққиётнинг мушкул ва муаммоли йўлларидан бораётган бу юрт бутун Осиёда яшовчи миллатларни эзгулик йўлида жипслаштиришга уринаётгани, шу мақсадда ташаббускор бўлганининг ўзи катта гап.

Япон олимлари суваракка микрокамера "юклашиб" инсон киролмайдиган қувурларни "текширтираётган" экан.

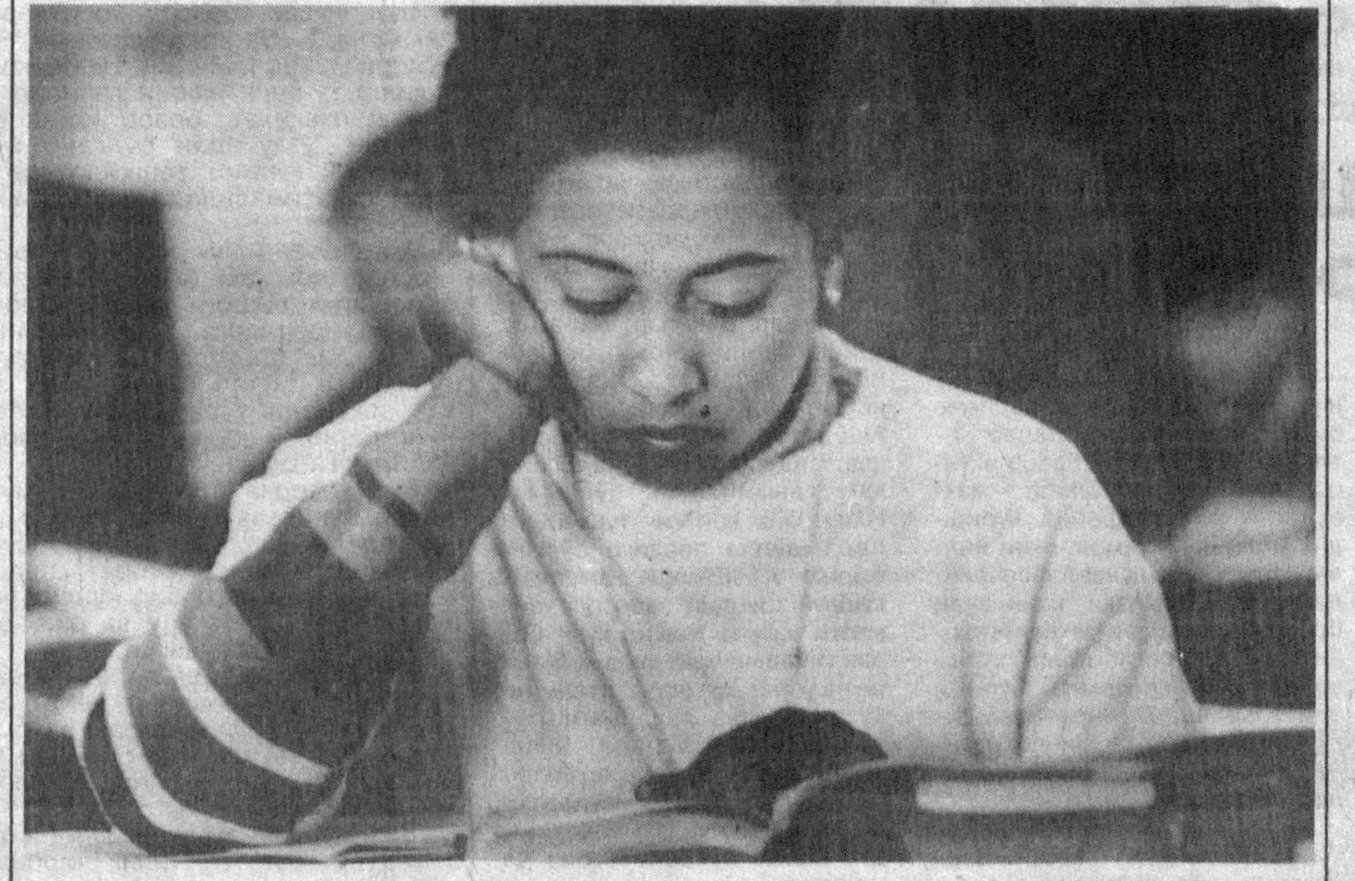

Хорижлик талаба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИ ВА ХАЛҚИГА ОЧИҚ МИННАТДОРЧИЛИК МАКТУБИ

1999 йил 17 август куни эрта тонгда Туркиянинг шимоли-ғарбидаги Мармара минтақасида кучли ер силкинди... ва бу зилзила фожиали равишда жуда кўп инсоннинг ҳаётини олиб кетиш билан бирга катта миқдорда моддий зарар келтирди.

Минглаб инсонлар ҳалок бўлди, минглаб инсонлар жароҳатландилар, яна минглаб инсонлар уйсиз ва ёрдамга муҳтож аҳволга тушиб қолдилар.

Бу қўрқинчли фалокатнинг таърифлаш қийин бўлган оқибатларини дарҳол бартараф этишни бошладик ва бутун халқ сифатида сафарбар бўлдик. Бу борадаги саъй-ҳаракатларимизнинг, ораларида қидирув ва қутқарув гуруҳлари, врачлар ва ўт ўчирувчилар гуруҳи ҳам бўлган кенг қамровли халқаро ёрдам қўли билан қўллаб-кувватланганини кўрдик. Бундан миннатдормиз.

Турк халқи Ўзбекистондан зилзила фалокатидан кейин дарҳол кўрсатган маънавий ва моддий дастак учун миннатдор. Энг қийин ва энг қайғули кунларимизда кўрсатган жўмардлигингиз ва инсонийликнинг олий намунаси бўлган бу ёрдамингиз ҳамиша ёд этилади.

Ҳозир, яқинлашаётган қиш ойларида уйсиз қолган минглаб халқимизни вақтинча бошпана билан таъминлаш - энг долзарб вазифаларимиздан биридир. Жабрдийдалар учун зилзилага чидамли уйларнинг қурилиши учун катта бир лойиҳа амалга оширилмоқда.

Бу фалокат оқибатида йўқотиш ва зарарлар келтирган яраларга мумкин бўлган энг қисқа вақт ичида малҳам қўйиш ва фожиа юз берган минтақадаги аҳоли яшаш жойларини тамоман янгитдан қуриш учун олиб бораётган саъй-ҳаракатларимизнинг натижасини кўриш қароримизда қатъиймиз.

Бизни қўллаб-кувватлашда давом этишингизга ишонамиз.

Кўрсатган бахамжиҳатлигингиз учун энг чуқур ташаккурларимизни изҳор этамиз.

Ҳозирги мушкул пайтимизда бизга ёрдам қўлингизни узатганингизни ҳеч қачон унутмаймиз.

Туркия Жумҳурияти

АВВАЛ ЎЗИНГНИ ТАРБИЯЛА!

Эй ўғил, фарзандингни тарбиялашдан аввал сен ўзингни тарбияла. Тарбия кўрган оилада тарбияли, фазилатли, билимли киши балоғатга етгай. Шундай нақл бор: ўғрининг боласи тўғри бўлмас, агар ул ота фарзанди бўлса...

* * *

Эй ўғил, саломлашиш — ярим тарбия. Салом-алигингга қараб кишилар сенинг маданиятингга баҳо берурлар. Қулоғингда бўлсинки, кичикларга аввал қўл узатиб, алар билан сизлашиб сўраш, ўз тенгиларинг билан истаганингча ҳазил-мутойиба қилиб сўраш, катталар олдида эса ўз ҳурматингни сақла. Иззатингни сақла!

* * *

Эй ўғил, билим мисоли бир чашмадур. Уни сўнгги дақиқагача ич.

* * *

Бойлик молнинг кўплигида эмас, кўнгилнинг тўқлигидадир.

* * *

Бахиллик - мунофиқликнинг бир кўринишидир. Мунофиқлар бахил кишилардан ёмонроқдирлар. Улар ёлғон гапирадилар. Ваъдаларига вафо қилмайдилар. Ёр-биродарларининг омонатларига хиёнат қиладилар.

* * *

Ота - оиланинг подшосидир.

* * *

Кексайганинг сари, фарзандларинг улғайгани сари ҳар бир қадамингни ўйлаб, одоб тарозисида минг бир ўлчаб босмоғинг лозимдир.

* * *

Фарзандинг сенинг тилинг билан сўзлашишга интилади. Сен бажарган ишни бажармоққа уннайди. Хулоса шуки, хунук хислатлардан тезроқ воз кеч!

* * *

Маърифатга интилган одамнинг кўкрагидан ҳеч қачон итарма, унинг оқибати бехайр тугар!

Абу Лайс ас-САМАРҚАНДИЙ

ТИББИЙ ХИЗМАТ ТАКОМИЛЛАШАДИ

СИҲАТ

АҚШ Савдо ва тараққиёт агентлиги (СТА) ҳукуматга қарашли бўлиб, Америкадаги хусусий компания ва хорижий ҳомий лойиҳалар билан ҳам ўзаро манфаатли муносабатлар асосида иш олиб боради. Шу маънода биргина ўтган йилнинг ўзида агентлик 62 мамлакат билан ҳамкорликда иш олиб борди.

Куни кеча АҚШ савдо ва тараққиёт агентлиги Тошкентда қурилаётган тиббиёт марказининг техник-иқтисодий асосини қисман қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлигига 386,065 АҚШ доллари миқдорида беминнат ёрдам берди. Грант ҳақидаги келишувга Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазири Феруз Назиров ва АҚШнинг Ўзбекистондаги элчиси Жозеф Пресел жаноблари имзо чекишди.

Бир муддат илгари Жаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) Ўзбекистонга тиббий товарлар - фармацевтика маҳсулотларидан тортиб бир қанча тиббий жиҳозлар зарурлиги ҳақида хабар қилганди. Уильямсвилля (Нью-Йорк штати)даги V&S Корпорацияси раҳбарлиги остида мазкур лойиҳани техник-иқтисодий асослаш мобайнида касалхонадаги клиник заруратлар, бинонинг архитектураси, механик ва электрик безалиши, касалхонадаги асбоб-ускуналар билан жиҳозланиши зарур бўлган 700 ўрин аниқланди.

Қурилиши интиҳо топгач, Тиббиёт маркази Тошкент шаҳрининг 2,1 млн.лик аҳолисига беминнат ёрдам кўрсатади. Шунингдек, мамлакат тезкор тиббий ёрдамини таъминлашда иштирок этади.

Ғ.КОМРОН

ЖАЛОЛИДДИН ВА МАЛИКАЛАР

ТАРИХ

Камол МАТЁҚУБОВ

Маълумки, Жалолиддин доимий бир жойда муқим турган эмас. У гоҳ Озарбойжон, гоҳ Аррон, гоҳ Ироқ, гоҳ Форс, гоҳ Грузия, гоҳ Мозандарон, гоҳ Табаристон, гоҳ Деҳистонга кўчиб юрган, бу мамлакатларни ўзига бўйсундирган, давлати қудратини оширган. Бундай кўчишлар жараёнида султоннинг қўшинларигина эмас, сарой аҳли, ҳарамидагилар ҳам бўлган. Шу учун бундай кўчиш ишларида сарой ишларига бош-қош бўлиш осон эмасди. Малика хотун бу ишларни муваффақият билан бажарди.

Малика хотундан икки қиз туғилади. Улардан бири ёшлигида вафот этади. Унинг ўзи ҳам султон билан кўп яшамайди. 1227 йилда касаллиги туфайли ҳаётдан кўз юмади. Отабек Саъд Жалолиддин билан ораларидаги яқинлик муносабатлари узилиб кетмасин деган ниятда кичик қизини ҳам Жалолиддинга эрга беради. Бу кичик малика саройда ишбилармонлиги билан опаси ўрнини боса олмаса ҳам, султон муҳаббатини қозонади. Унинг севикли хотинларидан бири бўлади. Ундан бир ўғил, бир қиз туғилади. Тарихчилар ўғлининг исмини Манкатуйшоҳ эди, деб ёзишади. Султоннинг ўлимидан кейин ўғил фарзандлари ичида фақат шугина тирик қолади. Лекин унинг кейинги тақдири қандай кечганлиги номаълум. Насавий асарида **"Жалолиддин ўлими арафасида мўғуллар қуршовига тушиб қолганда фақат Форс маликаси ҳақида ўйлади. Шунинг учун амирлардан Темур Қийиқ ва Дорт Обага кичик малика қаерда бўлмасин унга хизмат қилишни топширди"**, деб ёзади. Айни пайтда, Насавий бу маликанинг султон фарзандлари ўртасида қарама-қаршиликларни келтириб чиқаришда "хизмати" борлигига ҳам ишора қилади.

Султон саройидаги маликалардан яна бири туркманларнинг Иваъйиа қабиласининг ҳукмдори Шиҳобиддин Сулаймоншоҳнинг синглиси эди. Жалолиддиннинг унга уйланишининг сабаби бор эди. У 1225 йилда Бағдод юришидан қайтиб келаётиб Сулаймоншоҳ қалъаси яқинида тўхтайди. Сулаймоншоҳ унга ўз синглисини тортиқ қилади. Султон бу ерда бир кун турганидан кейин йўлида давом этади. Орадан беш-олти ой ўтгач Сулаймоншоҳ синглисидан хабарчи келиб, унинг ҳомиладор эканлигини султонга етказади. Шундан кейин Жалолиддин уни саройга олдиради. Унинг ўғли бўлади. Исмини Қоймақаршоҳ деб қўйишади. Насавий уни "нозик, зеҳнли, ёқимтой, ҳамма учун арзанда бола эди", деб ёзади. Лекин бу бола уч ёшида вафот этади. Унинг вафот этишида султоннинг хотини - кичик малика (Форс отабегининг қизи) нинг қизининг энагаси айбдор деб топилади. Уни болага кўп овқат берганликда айблашади. Аслида бу ишда кичик маликанинг қўли борлиги ҳақида фикр билдирилади. Қоймақаршоҳнинг онаси кейинчалик султон ўлимидан кейин мўғуллар юртига асир қилиб олиб кетилади.

Жалолиддиннинг маликалар билан муносабатларига назар ташлар эканмиз, у аёлларга нисбатан ғоят меҳрибонлик кўрсатганига, уларни уруш, қирғин оловларидан асрашга интилганига гувоҳ бўламиз. Айни пайтда, аёлларни тинчлик элчилари сифатида ҳурмат қилган. Бу ҳам Хоразмшоҳлар салтанатининг улуғворлигини, аждодларимизнинг буюклигини кўрсатувчи жиҳатларидан биридир.

Охири. Боши аввалги сонда

Ўзингни англаб ет! Мустақил газета ҲУРРИЯТ 15 - 21 сентябрь 37- (139)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди —20.15
Буюртма — Г 0753

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА ҲУРРИЯТ
1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

ЖИЗЗАХ БОЗОРЛАРИ РИВОЖЛАНИШ БОСҚИЧИДА

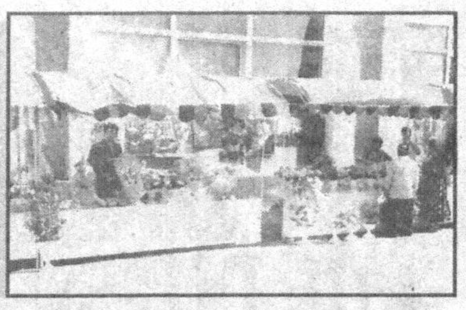

"ЭСКИ ШАҲАР"

Жиззах шаҳрининг "Эски шаҳар" деҳқон бозори Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 5 мартдаги "Бозорларнинг фаолиятини бошқаришни тартибга солиш тўғрисида"ги № 82-қарорига асосан ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган эди.

Мана орадан уч йилдан кўпроқ вақт ўтди. Шу давр мобайнида кўпгина ижобий ишлар амалга оширилди. Хусусан, бозорга келувчиларга маиший хизмат кўрсатиш жуда яхши йўлга қўйилган.

Биз бозор аҳлининг келаётган харидорлар билан муомаласини кўриб, очиғи, хурсанд бўлдик. Агар одамлар бир-бири-га нисбатан доимо шундай муносабатда бўлсалар, нур устига нур бўларди.

"Эски шаҳар" бозори асосан якшанба куни жуда гавжум бўлади. Шу куни бутун вилоятдан деҳқонлар ўзлари етиштирган маҳсулотни кўп миқдорда олиб келар экан.

Албатта бу яхшигина улгуржи савдони табиий ҳолда вужудга келишига имкон яратади.

Бугунги кунда бозорда 2400 савдо ўрни мавжуд бўлиб, шундан қишлоқ хўжалик маҳсулотларига 730 ўрин, озиқ-овқат маҳсулотлари учун 200 ва бошқа савдо турларига 1470 ўрин ажратилган. Ойлик тушум пули 500-550 минг сўмни ташкил қилади. Албатта, биз юқорида айтиб ўтганимиздек, бозор асосан якшанба куни бўлади. Шунинг учун ҳам тушум пули шунга яраша.

Гарчи, саратон ойи ортда қолган бўлса-да, қуёш тафти ҳали унчалик қайтгани йўқ. Бундай иссиқ кунда мева, сабзавот, полиз ва гўшт маҳсулотларининг сифати бузилиши мумкин. Шуни эътиборга олган ҳолда бозорда қишлоқ хўжалик ва гўшт маҳсулотларини кўрикдан ўтказадиган махсус тиббиёт хонаси ҳар куни ишлаб туради. Бундан ташқари ҳиссадорлик жамияти ҳудудида 7 та озиқ-овқат, 7 та гўшт дўкони, дорихона, газета-журнал дўкони ҳам фаолият кўрсатмоқда.

Биз бозор раиси Х.Мусурмонов билан бугунги замонавий бозорчилик, ҳақида гаплашар эканмиз, у киши жумладан шундай деди:

"Биласизми, дунёда инсон психологиясини ўрганишдек оғир иш йўқ. Беш қўл баравар бўлмаганидек, инсонлар дунёқараши ҳам турли хил. Шу жиҳатдан биз бозор ходимлари худди ўқитувчилар ва бошқа инсон билан ишловчи ташкилотлар қатори уларнинг психологиясини ўрганамиз. Иложи борича ҳар бир бозорга келувчининг дилидагисини билишга ва агар керак бўлиб қоладиган бўлса, қўлимиздан келганча ёрдам беришга ҳаракат қиламиз.

Албатта бу нарса бизга фойда келтиришига ишончим комил. Бу бир жиҳатдан бўлса, иккинчидан,бозорга ҳам барака киради.

Тўғри, баъзида кичик муаммолар ҳам туғилади. Бироқ биз уни имкон қадар, бизда мана бундай муаммо бор деб овоза қилишдан кўра унинг ечимини ўзимиз топишга ҳаракат қиламиз.

Ҳозир кундан-кунга давр ўзгариб бормоқда. Агар киши ҳар бир кунида янги режа билан ишга келмаса ёхуд янгилик сари ҳаракат қилмаса, истайдими, йўқми замондан орқада қолиб кетиши, кундалик ҳаётга жудаям пастликдан назар солиши турган гап.

Баъзида бозорда албатта муаммолар кўп бўлади, деган гаплар қулоққа чалиниб туради. Бизнинг бунга эътирозимиз йўқ. Лекин шу муаммони кўра билган, ҳамда уни ижобий ҳал қилиш чора-тадбирлари ҳақида изланаётганлар, албатта мақсадига етишига ишончимиз комил".

... Ажабтовур даврларни бошдан кечирдик. Айниқса, Хрушчёв даврини эсланг: бозорлар йўқотилганди ҳисоб. "Бор топган-тутганингни давлатга топшир, давлат сени ўзи таъминлаб туради", деган ғалати ақида ҳукмрон эди жамиятда. Мисол учун, гўштни албатта дўкондан ва музлатилган ҳолда олиш лозим эди.

Ҳар қалай, бутун бошли жамият бир кишининг хоҳиш-иродасига боғлиқ бўлиб қолиши яхши оқибатларга олиб келмаслиги Шўро даври тарихидан ҳам аён бўлдиқолди. Ўзингиз бир эслаб кўринг: гоҳ "ёт унсур" қидиришга тушиб кетдик ва топдик ҳам, гўё Американи қувиб ўтамиз деб маккажўхорини паққос туширишга ўтдик, гоҳ, ичкиликбозликка қарши кураш баҳонасида асл нав узумларимизни пайҳон этдик...

Не тонгки, ўзга замонлар келди, ўзга давронлар келди. Демократлашаётган, эркинлашаётган жамиятимиз дунёнинг илғор мамлакатлари босиб ўтган тараққиёт йўлидан бормоқда. Энг муҳими, жамиятимизда Шахс камолга етиши учун зарур шарт-шароитлар яратилмоқда. Энди биз бир хил фикрловчи, бир хил даромад топувчи, бир хил кийинувчи итоатгўй оломондан мулоҳазали комиллик сари интилувчи Инсонлар жамланмаси бўлмиш элга, халққа эврилмоқдамиз...

БОЗОРИ КЎП ЭЛДА АРЗОНЧИЛИК БЎЛАДИ

Ким айтади тараққиёт йўли ойнадек силлиқ бўлади деб? Асло! Ривожланиш энг аввало изланишлару адашишларнинг, айниқса шу адашишлардан чиқариб олинган тўғри хулосалар ҳосиласидир.

Бугун вилоятимиз маркази Жиззах бениҳоя сулув, чиройли шаҳарга айланди. Шарқона услубда қурилган бир-биридан гўзал бозорларимиз эса узукка кўз қўйилгандай шаҳримиз ҳуснига ҳусн қўшиб турибди.

Айни пайтда бундай бозорларни сиз вилоятимизнинг ҳар бир туманида, ҳатто олис-олис қишлоқларда ҳам учратишингиз мумкин.

Бозор иқтисоди аввало талаб ва таклиф мутаносиблигида намоён бўлади. Бугун, айтайлик, Арнасой чўлларида меҳнат қилаётган деҳқон тўрт қадоқ гўшт олиш учун ўн фарсах наридаги бозорга бориб юрмайди. Ё бўлмаса Бахмал қирларида истиқомат қиладиган чорвадор ҳам сабзи-пиёз учун марказга қатнаб сарсон бўлмайди.

Лоф бўлиб туюлмасин, бугун вилоятимиз бозорлари менга афсонавий очилдастурхонни эслатади. Қаёққа қараманг, маҳсулот, маҳсулот ва яна маҳсулот қайнаб чиқаётгандек. Мен ана шу маҳсулотларга яраша харидорлар ҳам мўл бўлишини истайман. Шукрки, вилоятимиз Буюк Ипак йўлида жойлашган. У ёғи Самарқанду Сурхондарёдан, бу ёғи Сирдарёю Тошкентдан харидорлар бемалол келиб кетаверишади.

Албатта, вилоят миқёсида бозорларни янада кўримли, харидорлар учун қулай қилиш мақсадида қатор тадбирларни амалга оширишни режалаштириб қўямиз. Демак, бозорларимиз янада гўзал, янада харидоргир бўлади.

Жиззах бозорларига марҳамат!

Байрам УЗОҚОВ,
Жиззах вилоят ҳокимининг муовини

ЯНГИЛАНИШ САРИ

Бундан ўн йиллар муқаддам ҳозирги "Кўк деҳқон бозори" ҳиссадорлик жамияти ўрнида кичик бозорча (майда савдо маркази ҳам дейиш мумкин) мавжуд бўлиб, усти очиқ, ёғинсочиндан расталар ёнидаги йўллар ўйдим-чуқур бўлиб кетган эди. Қиш ойларида бу чуқурлар лойқа сув билан тўлар, ҳар куни камида икки-уч киши, албатта қора лойқага беланар эди. Бу эса одамлар таъбини хира қиларди, албатта. У пайтларда бозорни кенгайтириш у ёқда турсин, ҳатто таъмирлаш ҳам ортиқчадай эди гўё. Замон ўзгарди. Бозор иқтисоди ҳар бир нарсага теран кўз билан қарашга, иқтисодни юксалтириши мумкин бўлган жабҳаларни имкон қадар ривожлантиришга даъват этди. Шу боисдан "Кўк деҳқон бозори" ҳам қайтадан таъмирланди. Ён атрофдаги эски иморатлар бузилиб, ўрнида ҳавас қиладиган янги бозор барпо қилинди.

1998 йилда 282 ўринли, 1999 йилда эса 192 савдо ўрнига эга бўлган янги павильонлар қурилиб, фойдаланишга топширилди. Ҳозир бозорда 1113 савдо ўрни мавжуд бўлиб, шундан 443 таси тижорат билан шуғулланувчиларга берилган.

"Кўк деҳқон бозори"ҳиссадорлик жамияти раиси Қаҳҳор Жабборов биз билан суҳбатда қуйидагиларни гапириб берди:

— Бозор элники. Шундай экан, бу ерда халқ савдо қилади, дам олади. Керак бўлса, дунё янгиликларидан энг аввал шу ерда хабардор бўлади. Бу азалдан исботланган нарса.

Ҳозирги кунда ҳукуматимиз бозорларга катта эътибор қаратмоқда. Шунинг учун жойларда бир-биридан чиройли замонавий бозорлар бунёд этилмоқда. Мана, Тошкент бозорлари. Агар бу бозорларни хорижликлар кўрса оғзи очилиб қолиши мумкин, десам муболаға бўлмас.

Жиззах шаҳрининг марказий қисмида жойлашган бизнинг "Кўк деҳқон бозори"миз ҳам ҳар томонлама қулай ва айни бугунги кун талабига тўлиқ жавоб бера олади. Бозорга нафақат шаҳарнинг ўзидан, балки чекка туманлардан ҳам одамлар савдо қилиш учун келади. Шунинг учун бозоримиз ҳар куни гавжум. Энг қизиғи эса, биз бозорни қанчалик кенгайтирган сайин шунчалик тордай туюлмоқда.

Бу албатта яхши. Чунки, бозор қанчалик гавжум бўлса, биринчидан, арзончилик бўлади. Иккинчидан, бозорга тушаётган тушум ҳам тобора ортиб боради.

Биз бозоримизнинг тижорат савдо жойларини бошқачароқ усулда тақсимлаганмиз. Яъни ҳар бир тижоратчи билан беш йилга шартнома тузилган. Шартномага мувофиқ ҳар бир тижоратчи ўттиз минг сўм миқдоридаги суммани аввалдан тўлайди.

Бу эса бозоримизнинг тез орада оёққа туриб олишида, ҳамда ривожланиш босқичига ўтишида катта ёрдам бўлди.

Шунингдек, ҳозирда ойлик режамизни ҳам ошиғи билан бажариб, республикамиз бюджетига тушаётган маблағларда ўз ҳиссамизни қўшиб келаяпмиз.

Келажакда бозоримизни кенгайтириш, маиший хизмат турларини янада кўпайтириш режаларимиз бор."

Бозордан чиқар эканмиз, кўнглимиз қандайдир нурафшон бўлди. Нурафшонлик ёруғлик демак. Кишилар онгининг ривожланиши, дунёқарашининг тобора кенгайиб бориши юртимизнинг илғор давлатлар қаторидан жуда тез жой олишга интилаётганидан далолат беради.

Касал кўрмоқчи бўлган кишига ноз-неъматларнинг энг сарасини беринг. Шунда сиз ҳам касал кўрганлик савобини оласиз.

ҲАМ ШАРҚОНА, ГЎЗАЛ

Юртнинг қандайлигини билмоқчи бўлсанг, унинг бозорларини кўр, деган халқона гап бор. Дарҳақиқат, бозор юрт кўзгуси, унда юртнинг маданияти, одамлар турмуш тарзи акс этади.

Маълумки, шўролар иттифоқи даврида бозорларимизга жиддий салбий таъсир кўрсатилди. Имкон қадар ҳаётимизнинг бу миллий кўринишини турмуш тарзимиздан, онгимиздан ўчириб ташлашга кўп уринишлар бўлди. Бироқ, оққан дарё оқаверади, деганларидек, истиқлол берган улуғ неъмат туфайли бозорларимиз ҳам қад ростлади. Аста-секин ривожланиб, гўзал, шарқона тус ола бошлади. Замонавий бозорларимиз бунёд бўлди.

Яқинда худди шундай бозорлардан бири Жиззах вилоятининг Ғаллаорол туманида иш бошлади. Бу бозор қисқа давр мобайнида, яъни уч ой ичида қуриб битказилди. Умуман майдони беш гектардан иборат ушбу деҳқон бозорида 440 савдо ўрни (шундан 80 таси кийим-кечак савдоси билан шуғулланувчи), 41 та шахсий дўкон мавжуд.

Бозор икки қаватдан иборат. Биринчи қаватда қишлоқ хўжалик, озиқ-овқат маҳсулотлари, иккинчи қаватда эса кийим-кечак савдоси уюштирилган.

Албатта бундай ҳол харидорлар эҳтиёжини тўлиқ қондиради.

Шунингдек, бозорда сартарошхона, ошхона элга намунали хизмат кўрсатмоқда. Биз Ғаллаорол "Марказий деҳқон бозори" раиси Мўмин Тўрабеков билан суҳбатлашганимизда у киши қуйидагиларни гапириб берди:

- Дарҳақиқат, бозор қисқа вақт ичида ишга тушди. Бу, албатта, ўз-ўзидан бўлгани йўқ. Туман ҳокимияти, бизга ҳомийлик қилган ташкилотлар сидқидилдан тер тўкишди. Бунинг натижасида, мана кўриб турганингиздай, бозор барпо бўлди.

Агар бозор йўқ жойдан қурилди, десам хато бўлади. Бу ерда аввал ҳам бозор бор эди. Бироқ, у бозор ҳозирги замонавий талабга жавоб беролмас, усти очиқ эди. Бу эса ҳам харидорларга, ҳам сотувчиларга бирдай ноқулайликлар туғдиради. Айниқса, қиш ойлари ва саратоннинг жазирама кунларида бозор қилиш азоб эди. Ҳаттоки, бозор идораси ҳам ижарада турарди. Янги бозор бундай қийинчиликларнинг баридан халос этди. Бозор раиси ҳам ўзининг иш хонасига эга бўлди.

Биз ҳозирча бир ойлик тушумни 362000 сўм қилиб, режалаб турибмиз. Бозор гавжум. Ўйлайманки, нафақат режани уддалаймиз, балки, ошириб бажарамиз.

Бозорда битта тижорат савдо ўрнининг (кийим-кечак савдоси — **муаллиф**) бир кунлик чипта баҳоси 150 сўм, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва озиқ-овқат савдоси ўрни эса 20-50 сўм қилиб белгиланган.

Ғаллаорол туманида азал-азалдан боғдорчилик, асаларичилик ва чорвачиликка катта эътибор қаратилиб келинади. Шу боисдан бўлса керак, ушбу туман ҳудудига киришингиз билан йўл четида бир-биридан гўзал олмалар чиройли қилиб челакларга териб қўйилган. Албатта, уни кўрган киши беэътибор ўтолмайди.

Биз йўлда кетаётиб олма сотаётган аёлларнинг биридан: "Нега олмалар бунчалик чиройли, мазаси ҳам жуда тотли?" деб сўраганимизда, аёл кулиб: "Самарқанд нонлари ҳақидаги ривоятни яхши билсангиз керак. Бизнинг олмалар ҳам, менимча, шунақа бўлса керак. Бу ернинг суви, ҳавоси, қуёши айнан олмабоп бўлса ажабмас", дея жавоб қайтарди.

Дарҳақиқат, аёлнинг гапида жон бор. Республикамизнинг ҳар бир вилояти, ҳар бир тумани, қишлоғи ўзининг нимаси биландир машҳур. Бу эса Оллоҳнинг бизга берган иноятидир.

МУЛОҲАЗА

Бугун бизнинг кўҳна Жиззах вилояти бозорларини айланаркансиз, маҳсулотлар тўлиб-тошган пештахталарни кўриб кўзингиз қувнайди. Дарҳақиқат, тўкин бозорлар бизнинг барқарор турмуш тарзимиз, эртанги кунга ишончимизнинг далолатидир.

Мени, айниқса, бир ҳолат анчайин мамнун этади. Бугун республикамизнинг кўплаб бозорларига, хусусан вилоятимиз бозорларига ҳам "Жиззахда ишлаб чиқилган" деган белги қўйилган ранг-баранг маҳсулотлар дадиллик билан кириб бормоқда.

Куни кеча ўзимизнинг шарқона бозорларни бир эринмасдан айланиб чиқдим. Балки хабарингиз бордир, бизнинг Жиззахда жаҳон талаблари даражасидаги маҳсулотлар ишлаб чиқилмоқда. Чунончи, бизнинг пластмасса заводимизда ишлаб чиқилган турли-туман, бири-биридан бежирим маҳсулотлар бугунги кунда нафақат "Совпластитал", балки жаҳоннинг илғор мамлакатларида ишлаб чиқарилган маҳсулотлар билан бемалол беллаша олади.

Жиззахда ўз табиати гўзаллиги, фусункорлиги билан Швецарияни эслатадиган маконлар мўл. Бахмал мана шундай гўзал маъволардан биридир. Айниқса, Бахмалнинг минг дардга даво зилол сувининг довруғи оламга кетган. Айнан мана шу Бахмалдаги зилол булоқ сувларидан бугунги кунда ажойиб идишларда қадоклан-ган ҳолида минерал сув қўшма корхонада ишлаб чиқилмоқда.

Худди шундай қўшма корхоналар Ғаллаорол, Маржонбулоқда ҳам фаолият кўрсатмоқда.

Дўстликдаги қўшма корхонамизда эса писта, махсар сингари ўсимликлардан халқ суйиб истеъмол қиладиган мойлар олинмоқда. Бу маҳсулотларнинг бариси бугун бозорларимиз пештахталаридан ўрин олган.

Боши 1-бетда

АВВАЛ ИШ, КЕЙИН БАЙРАМ

Мен вилоятимиз ҳақида сўзлаганда мудом бир ҳолатни алоҳида фахр ва ғурур билан тилга оламан. Улуғ соҳибқирон ҳазратлари айтганларидек, бизнинг қудратимиз қурилишларимиздадир. Бу сўзлар чинакамига ҳаётимизда ҳам намоён бўлмоқда.

Ўзингиз бир тасаввур қилиб кўринг. Вилоятимизда 1996 йили қурилишларга борйўғи 200 миллион сўм капитал маблағ сарфланган.

1997 йили эса бу соҳада кескин сакраш юз берди - оз эмас, нақ 3 миллиард сўм маблағ капитал қурилишларга сарфланди.

1998 йилда эса қурилишларга сарфланган маблағларимиз беш миллиард сўмдан ошди!

Энг муҳими эса, бу сарфланган маблағларнинг олтмиш фоиздан ошиғи бевосита ишлаб чиқаришни ривожлантириш соҳасига жалб этилди. Зеро, фақат ишлаб чиқариш орқалигина иқтисодий тараққиёт таъминланади.

Яқинда бир танишимиз Жиззах бозорлари кейинги пайтларда сал қимматлашди, деб қолди. Ҳақ гап. Бироқ бу ўринда бир ҳолатни ҳисобга олишимиз жоиз. Вилоятимиз Қозоғистон ва Тожикистон республикалари билан чегарадош. Агар биз нархни оширмасак, маҳсулотларимиз бу республикаларга ташиб кетилади, ахир. Тўғри, бозор иқтисодининг асосий талаби - маҳсулотни сотиш, фойда кўришдан иборат. Эҳтимол, яқин йиллар ичида биз шундай фаровонликка эришармизки, қани энди бозорларимиздан маҳсулотларни тонналаб сотиб олиб кетишса дея орзу қилармиз. Бугунги ривожланиш, бугунги оламшумул ислоҳотлар бизнинг кўнглимизда мана шундай эзгу умидлар уйғотади.

Мен бугун бир ижодкор, кўнглида некбин ниятлар барқ урган фуқаро сифатида фурсатдан фойдаланиб кўпдан буён ўзимни ўйлантириб юрган бир муаммо ҳақида ҳам сўз очсам дегандим. Ўзбек тўйсевар, байрамсевар халқ. Биз тўй деганда ҳеч нарсани аямаймиз, қарз-ҳавола қилиб бўлса-да эл қатори тўй қилишга уриниб қоламиз. Бу, албатта, яхши. Аммо замон баъзи урф-одатларга ижобий ислоҳотлар киритмоқда. Назаримда, Президентимизнинг махсус қароридан сўнг ҳам жойларда айрим миллатдошларимиз дабдабали тўйлар, базмлар қилишдан ўзларини тийиб туролмаяптилар. Бирон байрам баҳона ўтказилаётган базмларни, исрофгарчиликларни кўриб эса одамнинг юраги туздай ачишади. Фикри ожизимча, биз энди тўйларга сарф бўладиган ортиқча чиқимлардан, байрамлардаги ортиқча дабдабабозликлар, сарф-харажатлар, исрофгарчиликлардан бутунлай воз кечмоғимиз жоиз. Келинглар, азизлар, мана шу маблағларни иложи борича ишлаб чиқаришга, маҳсулот ишлаб чиқаришга сарфлайлик. Ана шунда биз ўзимизни ҳам, фарзандларимиз келажагини ҳам таъминлаган бўламиз. Илло, бўш қоп тик турмайди. Қарз-ҳавола эвазига бўлган омонат тўй-томоша ҳам татимайди. Шундай экан, ўз-ўзимизга озгина танқид кўзи билан қарашни ўрганайлик. Мана шундагина иқтисод аталмиш тезкор арава ғилдираги мудом айланиб туради. Мана шундагина бозорларимиз пештахталарида маҳсулотлар янада мўл ва хилма-хил бўлади. Мана шундагина биз ўз маҳсулотларимизни дунёнинг исталган нуқтасига, исталган миқдорда сота олиш қувватига эга бўламиз. Ахир мана шу эмасми бозор иқтисодининг асосий талаби...

Туроб МАҚСУД

МУАЛЛИФЛИК ГОНОРАРИ

Бир тўйда мазза қилиб ўтирибмиз. Дастурхон ноз-неъматга тўла. Санъаткорлар битта-иккита қўшиқлари билан келин-куёвни табриклаб тўйга файз киритмоқда. Айниқса, машҳур қизиқчи даврани шунақанги қизитиб юбордики, айрим кишилар ўртага чиқиб пул қистиришга тушдилар. Қизиқчи акамиз ҳам ўзини йўқотиб қўймади:

- Бу авторлик гонорари. Кўпчилик мени телевизорда бепул томоша қилади. Бугун фурсатдан фойдаланиб шу ерда ҳисоб-китоб қилишмоқда. Яна кимнинг кўнглида ният қилгани бўлса, уялмасдан олиб келаверсин, - дея шунга мос бўлган қизиқарли воқеалар ҳақида гапириб кетди. Ёнимда ўтирган кишилардан бири (соликчилардан бўлса керак):

- Ҳамма гонорардан солиқ тўлайди. Ҳожибой акани ҳам солиққа тортиш керак, - деди. Рўпарамдаги киши унга кўз қисиб:

- Тўйда ишдан гапирилмасин. Бу ердагиларнинг аксарияти журналистлар. Эртага улар ҳам: "Нега солиқчилар оладиган "туҳфа"ларидан солиқ тўлашмайди", деб ҳамма ёққа жар солса борми? "Шўрингизга шўрва тўкилишини" ўшанда кўрасиз,- деди унга жавобан.

Муртазо ТУРСУНОВ

"ХАЛҚОБОД"

Юртимизда замона талабига тўлиқ жавоб бера оладиган бозорларимиз кўп. Бироқ Жиззах шаҳрида куни кеча очилган "Халқобод" бозори бошқача. Унда қандайдир ўзига хос тароват, шарқона гўзаллик бор. Баъзилар бозорга кирсам бошим оғриб чиқади, дейишади. Бу бозорда, аксинча, одам дам олгандай, ҳордиқ чиқаргандай бўлади. Нега дейсизми? Буёғи энди бозорнинг сири.

Бозор бутунлай янги. Яъни бозорнинг атрофи бўйлаб, айланасига қурилган тижорат дўконларидан тортиб бўёқлари-ю, бош павильонигача янги қурилган.

Бизнинг бозорга ташрифимиз айни унинг очилиш арафасига тўғри келди. Шу боисдан биз ҳам бу сафар одатийликдан чекиниб янги савдо жойига эга бўлиб, энди савдо ишларини бошлаган Гулчеҳрахон Ҳамидова билан суҳбатлашдик:

- Сизга янги бозор ёқдими?

- Албатта. Бундай шароитда кимнинг савдо қилгиси келмайди, дейсиз.

- Аввал қаерда савдо қилардингиз?

- Шаҳар ичкарисида кичкина савдо қиладиган жой бор. Шу ерда ўзимиз столга, йиғма кароват олиб чиқиб шунинг устига молларимизни териб, куннинг иссиғида савдо ишларини юргизардик.

- Янги жой учун қанча тўладингиз?

- Уч йилга 60 минг сўм. Ҳозир 80 минг бўлган дейишаяпти.

- Бу суммани уч йил ичида чиқаришингиз мумкинми?

Бўлмасам-чи. Асосий кийим кечак бозори шу ерда бўлар экан. Агар шундай бўладиган бўлса, уч йил эмас, ҳатто бир йилга ҳам етмасдан қилган харажатимизни қоплашимиз мумкин.

- Қанча вақтдан бери тижорат билан шуғулланасиз?

- Тўрт йилча бўлди.

- Шу давр мобайнида тўплаган маблағингиз ўзингизни қониқтирадими?

- Бозорчиларга қанча кўп бўлса шунча оз, дейишади. Йўқ, ундай эмас. Борига шукр. Озмикўпми, қилаётган меҳнатларимиз самарасиз кетмаяпти. Болаларимизни едириб-ичириб турибмиз. Ортганига яқинда машина сотиб олдик. Худога шукр. Яхши.

Мана, аввал не бир қийинчилик билан савдо қилган бўлсак, энди вилоятимиз ҳокимияти томонидан қуриб берилган бозорда ҳар қалай олдингисига қараганда бир неча бор юқори қулайликларга эга бўлган жойда тижорат қиламиз. Аввалги савдо қилган жойимизда одам бунчалик кўп эмасди. Лекин даромад қилиб турардик. Энди гавжум бозорда даромадимиз икки ҳисса ошса, ажабмас.

Юртнинг қандайлигини билмоқчи бўлсанг унинг бозорини кўр

- Бозорни қандай тушунасиз?

- Мен, биласизми, тўрт йил ичида шунчалик бозорга ўрганиб қолибманки, бир кун бозорга чиқмасам, ниманидир йўқотиб қўйгандай бўламан. Бозор, менимча, меҳр қўйганга меҳрли жой. У ёлғонни, алдовни ёқтирмайди. Бировни алдаб буюм сотдингизми, эртага ўша ёлғон орқали келган пул бир неча марта ортиғи билан ёнингиздан чиқиб кетади.

- Бозорда миш-миш тез тарқайди, деган гап бор.

- Фақат миш-мишмас, тўғри гап ҳам бирдан ҳамманинг қулоғига етиб боради.

- Қандай қилиб?

- Билмасам.

- Фарзандларингизни ҳам тижоратчи бўлишини истайсизми?

- Йўқ, битта мен бўлдим, етади. Улар ўқисин. Яхши жойларда ишласин.

- Бозор яхши жой эмасми?

- Яхши. Лекин қийинчиликлари кўп.

Биз тижоратчи аёлга бошқа савол бермадик. Зотан, Гулчеҳрахон сўнгги гапларини айтганидан сўнг қандайдир ўйга чўмгандай бўлди. Назаримизда, у фарзандлари келажаги ҳақида бир зум бўлса-да тўхталгандай, уларнинг истиқболи кўз ўнгида кўрингандай бўлди. Балки, ҳақиқатан ҳам шундайдир? Ахир оналар фарзандлари бахти учун бошқаларга нисбатан кўпроқ қайғуришади-ку. Шундай эмасми?

"Халқобод" бозори ҳақидаги мақоламизни эса биз шу ерда тўхтатдик. Лекин бу бутунлай ниҳоясига етди, дегани эмас. Бозор тўлиқ оёққа туриб олгач, у ҳақда батафсил тўхталиб ўтиш ниятимиз бор.

ЭЪЛОН
ИШГА ТАКЛИФ
Меҳнаткаш, ҳалол оилани Қибрайдаги шахсий Чорвачилик фермасида ишлаш учун таклиф қиламан. Уй-жой ва маош билан таъминлайман.
Тошкентдаги тел: 40-49-35

ҲАМФИКРЛИКДА ГАП КЎП

Жиззах вилоятига бўлган сафаримизда бизга бозорлар уюшмаси ходимлари ҳамроҳлик қилдилар. Биз юқорида номлари зикр этилган бозорлардан ташқари Пахтакор "Деҳқон бозори"да, "Фарҳод" савдо уйида бўлиб, савдо масканларини атрофлича ўрганиб чиқдик. Ҳамда сафаримиз якуни ҳақидаги хулосалар ҳақида Жиззах вилояти бозорлар уюшмасининг раиси Ўразали Қулматов билан суҳбатлашдик.

- Республикамизнинг кўпгина бозорларида хизмат юзасидан бўлганмиз. Баъзиларида янги-янги ўзгаришларни кўриб хурсанд бўлган бўлсак, баъзиларида муаммолар кўплигидан таъбимиз хира бўлган...

- Бу табиий ҳол. Ҳеч бир жамиятда, ҳеч қачон баравари-га ҳамма жараён ривожланиб кетолмайди. Айниқса, одамлар жуда кўп жам бўладиган бозорларда. Шубҳасиз, қовун қовундан ранг олар деганларидек, бир бозорнинг ривожланиб замонавий тус олиши иккинчисига таъсир қилмасдан қолмайди. Қолаверса, жамият ўзи шундай қурилган. Унинг мазмун-моҳияти таъсир кучларининг ўзаро боғлиқлигидадир.

- Бундан ташқари ишлаб чиқариш, тижорат соҳасида улкан ривожланишлар кўпинча рақобат орқали рўй беради.

- Тўғри, рақобатсиз ривожланиш жуда мушкул. Буни биз ўз бошимиздан ўтказдик. Шўролар даврини эсга олайлик.

Бир шаҳарда айнан бир хил маҳсулот ишлаб чиқарадиган иккита корхона бўлмас эди. Одамлар ўша ташкилот ишлаб чиқарган маҳсулотни, хоҳ у сифатли бўлсин, хоҳ сифатсиз, сотиб олишга мажбур эди. Шунинг учун ишлаб чиқарувчи корхона янги маҳсулот ҳақида бош ҳам қотирмасди. Ҳозир озмикўпми рақобатга киришга корхона, ташкилотлар бор.

- Назаримда, бозорлар орасида рақобат кўринмаётгандек.

- Тўғри, қайсидир маънода шундай. Лекин улар орасида рақобат бор. Чунки, ҳар битта бозор ўзига тўқ бўлишни истайди. Шунинг учун имкони борича бири иккинчисида йўқ бўлган хизмат турларини ўйлаб топиш, иложи борича харидорлару тижоратчиларга қулайликлар яратиб беришга ҳаракат қилишмоқда. Бу эса рақобатнинг бир кўриниши, деб ўйлайман.

- Ўразали ака, келинг, суҳбатимиз мавзусини бироз ўзгартирсак. Жиззах вилояти бозорлари бугунги кунда замон билан ҳамқадам бўлолмаяптими?

- Агар юз фоиз ривожланган, десам ёлғон бўлади. Вилоятимизда уюшмамизга қарашли 20 та бозор бор. Шулардан асосий қисми ўзига яхши йўл топиб олган. Лекин оқсаб қолаётганлари ҳам йўқ эмас.

- Суҳбатимиз аввалида Тошкентга қилган сафарингиз ҳақида гапирган эдингиз...

- Ҳа, вилоятимиздан бир неча бозор раислари билан биргаликда яқинда Тошкентнинг "Отчопар" бозорида бўлиб қайтдик. Сафаримиздан асосий мақсад у ердаги бугунги кун ютуқларини ўрганиш ва уни ўзимизнинг бозорларда татбиқ этиш эди. Ҳақиқатан пойтахтимизнинг нафақат "Отчопар"и, балки ҳамма бозорлари ҳам ҳавас қилса, арзигулик. Шу сабабдан Тошкент шаҳри ҳокимияти чиқарган қарорлар билан батафсил танишиб чиқиш, ўрганиш фақат фойда келтиради, деб ўйлайман. Ахир фикр, тажриба алмашишда гап кўп-ку.

Бизда масалан, "Кўк деҳқон бозори" уюшмамиз бўйича умумий сумманинг 30 фоизини беради. Унинг ҳам ўзига яраша кўзга кўринарли бошқа вилоятлар билан биргаликда фикр юритиш, ўрганиши мумкин бўлган ютуқлари мавжуд.

Хуллас, ишимиз олдинга қараб силжиб бормоқда. Демак, Жиззах вилояти бозорлари бугунги кунда ривожланиш босқичида десам хато бўлмас.

- Самимий суҳбатингиз ва сафаримиз давомида берган ёрдамингиз учун ўз миннатдорчилигимни билдираман.

Саҳифани "Ҳуррият"нинг махсус мухбири Н.Исмоилов тайёрлади